

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO SLOMŠKOVE ZVEZE

LJUBLJANA ♦ 15. I. 1926

LETO XXVII ♦ ŠT. 1

Šoli, mladini, učiteljstvu in staršem!

Mladini ljubezen, domovini zvestobo!

Kako postane učitelj zadovoljen in srečen.

Angela Grčar.

»Kogar bogovi sovražijo, tega naredo za učitelja« — tako so govorili stari modrijani. Ne vem, kaj je bilo vzrok, da so to trdili, vendar je gotovo, da bi ti modrijani, ko bi živeli v današnjih časih, isto in morda še krepkeje poudarjali. Dandanes je učitelj res uboga para: Vsi bi ga radi imeli na svoji strani, ker vedo, da je v učiteljevih rokah mladina in da kdor ima mladino, tega je bodočnost. Vsi bi ga zato radi vpregli v svoje vozove — a obenem ga vsi pehali od sebe. Za izobražence smo ljudje druge vrste — nimamo pač akademske izobrazbe; za kmete pa smo zopet gospôda, ki se v njegovi stroki razume, »kakor zajec na boben«, kakor trdijo. Sicer smo silno užaljeni, če nam ta ali oni časopis zabrusi v obraz polizobraženstvo, a tukaj sami med seboj si le odkritosrčno izprašajmo vest in priznajmo: Učitelji smo res pravi siromaki! Preveč smo učenj, pa veliko premalo obenem. Da res, veliko, veliko premalo, tudi za navadnega kmeta premalo. Ali je to mogoče? Vsaj smo vendar po 12, 14 in več let drgnili šolske klopi in sedaj naj si sami priznamo, da znamo premalo za one, ki komaj dobro poznajo črke in številke?! — In vendar trdim, da znamo premalo, veliko premalo. Vsak izmed nas je to resnico gotovo že bridko občutil sam na sebi. Naše znanje je vse premalo praktično. Gotovo so mnogo na tem krive šole, katere smo obiskovali, a prav mnogo krivde je na nas samih. Kakor je naloga ljudskih šol, da mladino usposobijo, da se sama ali v nadaljnjih šolah dalje izobrazuje, tako tudi učiteljišče nikakor ne zaključí ali vsaj ne bi smelo zaključiti našega študiranja, marveč le pripravi podlago, na katero naj bi posameznik gradil dalje, razmeram in potrebam primerno. Ko bi se tega zavedal vsak zrel učiteljiščnik, vsaka učiteljiščnica, ko stopí iz učiteljišča v življenje, potem ne bi bilo toliko tožb o nesrečnem učiteljskem stanu, o nezadovoljnosti učiteljstva, o nezado-

voljnosti ljudstva z učiteljstvom, kar je sedaj oboje tolikokrat upravičeno. Upravičeno, pravim, oboje, zakaj? Gotovo je, da ne more biti učitelj zadovoljen med ljudstvom, ki ga ne razume, gotovo tudi, da ne more biti ljudstvo zadovoljno z učiteljstvom, ki njega ne razume prav nič in se učiteljstvo tudi prav nič ne potrudi, da bi ljudstvo razumelo. In vendar sta ta dva nezadovoljneža prisiljena, da živita drug z drugim, kar je čestokrat res skoro tako žalostno, kakor če morata živeti skup mož in žena, ki absolutno ne razumeta in nečeta razumeti drug drugega. Kaj jima je storiti? Ločiti se, ni lahko; življenje tudi dokazuje, da je gorje potem vsaj za eno polovico večje. Edino prava rešitev obeh je v tem, da se potrudita oba, da se kolikor mogoče prilagodita neizogibnim razmeram in skušata razumeti drug drugega in podpirata drug drugega v tem plemenitem stremljenju. — Enako je z razmerjem ljudstva in učiteljstva. Navezana sta drug na drugega in zadovoljna bosta drug z drugim le, ako se potrudita oba za medsebojno razumevanje. Vsak začni pri sebi, kraju in razmeram primerno in če ne takoj, v nekaj letih boš gotovo dosegel lepe uspehe!

V naslednjem hočem podati le par migljajev za one, ki so dobre volje, pa ne najdejo pota do zaželenega cilja.

Veste, kaj nam ljudstvo najbolj zameri? Ste že premišljevale kdaj o tem, ve nežne dušice, ki se počutite včasih med preprostim ljudstvom tako zapuščene in osamljene? **To**, da stojite nekako visoko nad njimi in se vam takoj obesí nosek, če vas kak robot Gorjanec ne pozdravi dovolj kavalirski. Razumljivo je to pri mladih ljudeh, ki so bili vajeni, da jim je vse dvorilo, kjerkoli so se prikazali v družbi, toda naše ljudstvo jim šteje v slabo, če le preveč poudarjajo svojo dostojanstvenost. Namesto da bi si s tem priborili spoštovanje, žanjejo posmeh. Do spoštovanja se pride pa po čisto drugi poti: po poti samozataje in prave omike. Z vljudno prijaznostjo do najpreprostejšega možakarja, do najrevnejše ženice bomo vzbudili zaupanje do nas; če imamo enkrat to, smo takorekoč vsemožčni. Dosegli bomo pri ljudstvu vse. Dovzetno bo za naše ideje, z veseljem bo sodelovalo na lastni izobrazbi. In kako lepo je delati med res izobraženimi ljudmi, namreč umsko in srčno izobraženimi. Toda za to treba prej nam prave izobrazbe, da bomo lahko klicali svojim: Ne poslušajte nas, ampak glejte nas! Če pa bi morali klicati nasprotno, potem bolje, da pustimo šila in kopita in stopimo v kako skrito pisarno ali kamorkoli, kjer se mrtve črke ne bodo škandalizirale nad nami. Komur je prirojena prikupljiva prijaznost, temu ne bo težko najti pravega pota — vendar brez prave ponižnosti in skromnosti tudi pri teh ne pojde v vseh slučajih; kaj pa šele pri nas mračnjakih, ki bi — zatopljeni v svoje misli — najraje frčali po zraku, da ne bi bilo treba pri vsakem drugem koraku premišljevat, kako bi odgovorili ali odgovorili mimoidočim. — Poglobiti se bo treba v ljudsko dušo, v ljudske potrebe, da zadenemo pravo struno. Pa nas bo ob takem razmišljanju zapeklo srce, ko bomo spoznali, da manjka podlage na vseh koncih in krajih.

Videli bomo, da v navadnih gospodarskih, gospodinjskih, socialnih, združnih, političnih in drugih strokah naš preprosti kmet čestokrat več razume, nego nas eden, ki misli, da je užival vso učenost z veliko žlico. Kaj naj storimo? Ali naj obupno jadikujemo nad svojo trdo usodo in hodimo dalje svojo posebno pot? Nikakor! Pojdimo v šolo, vnovič v šolo! Kam? Na vseučilišče? Konzervatorij? Kaj še! K našemu kmetu, k naši kmečki gospodinji! Koliko koristnega za življenje se bomo naučili pri njih, ki jih je utrdilo trdo kmečko življenje, samo če bomo znali prav gledati in prav poslušati.

Kar pa nam ostane še časa, oziroma kolikor ga moremo pritržati svojemu potrebnemu počitku, porabimo ga za študiranje iz knjig — poučnih, ne samo zabavnih, ki kažejo samo brezdelje, in časnikov — ne samo političnih in strankarskih, marveč predvsem strokovnih, poučnih in gotovo tudi leposlovnih, da se ne pogreznemo preveč v vsakdanje zabavljanje in psovanje. Tudi časniki in knjige nabožne vsebine bi prav nič ne škodoval. — Pri tem se moram dotakniti nekega prav malo veselega dejstva. So v naših vrstah tovariši, tovarišice, ki imajo dan na dan novce za drag strup nikotin in alkohol, za razne veselice, za preobile pentlje in našilke i. dr., a za potreben časopis, za koristno knjigo, za to pa — nema novaca. Da, niti za stanovski list ne žrtvuje v vsem letu treh litrov vina, dočim morda kak drag nasproten časopis najde pri njem široko odprta vrata. Kje je tu potrebna stanovska in politična zavednost? Kdo nas more čislati, če se tako smešimo?

Ko ravno govorimo o časopisju, bi še nekaj pripomnila: Bodimo ne le naročniki in plačniki in čitatelji vseh naših dobrih časopisov, marveč bodimo tudi njih duševni zalagatelji. Mnogokdaj se pritožujemo bodisi čez pomanjkljivost našega stanovskega lista, bodisi čez članke in člančiče o nas v drugih časopisih; — a koliko jih je, ki bi v taki sveti jezi prijeli za pero in popravili ali vsaj skušali popraviti to, kar so zagrešili drugi? Zabavljati iz zasede, vse znanje in delo kar naprej le sebi pripisovati, je pač lažje in cenejše, kakor boljše delati in odkrito se bojevati. Toda drugo vprašanje je, kaj je častnejše. Pošten, zrel, cel inteligent mora seči po poslednjem, četudi težjem.

Pa poreče ta in oni: »A, jaz nisem za to, nisem rojen pisatelj.« Že mogoče, da komu bolj trdo teče pero nego jezik, vendar bi se dalo z resno voljo in vztrajno vajo gotovo mnogo doseči. Vsaj smo že v dijaških letih morali redno spisovati proste spise, ali ne bi sedaj tem lažje spravili na papir naših izkušenj, doživljajev, pogovorov, nasvetov itd.? Vsaj vendar v šoli in zunaj šole doživimo skoro vsak dan kaj, kar bi koristilo še komu drugemu. Namesto dolgih, morda zaljubljenih pisem spišimo raje par pol za tisk, za stanovski list, za »Vrtec«, »Angelček«, »Prerod«, »Mladost«, »Vigred«, morda celo za »Dom in svet« in druge. Ako bo le količkaj vredno zrno, bodo povsod radi sprejeli, vsaj skoro večina listov toži, da manjka duševnih delavcev. Seveda naj bi bili članki res duhoviti, ker sicer bralci hitro obsodijo slamo ali otrobe.

Vse to, kajpada, potrebuje časa in zbranosti duha. Prvega, namreč časa, nekaterim našim tovarišem res primanjkuje, če imajo dopoldne in popoldne pouk morda celo v prenapolnjenem razredu in jih potem na večer čaka še kup nalog in drugo. Takí seveda se z mirno vestjo dispenzirajo drugega duševnega dela; potrebni so razvedrila in celo dobrega zraka kakor riba vode in vsak jim ga bo privoščil prav iz srca. Toda znano nam je pač vsem, kako neenako, človek bi rekel krivično je razdeljeno delo med nami. Dočim eni omagujejo pod nadštevilnimi učnimi urami in preobremenjenimi razredi, ne vedo drugi kaj početi s preobilnim prostim časom in se dolgočasijo še liste ure v skoro praznem razredu. Res, tako neenako, kakor v šoli, menda ni nikjer med uradništvom iste vrste in stopnje razdeljeno delo. Čas bi bil, da se v tem oziru tudi že enkrat nekoliko izenačijo službe. Morda bi bilo umestno, da bi ob priliki učiteljskih zborovanj sestavili kak pameten predlog in ga potem poslali na višje mesto. Tam gospodje pač ne morejo imeti natančnega vpogleda v vse naše razmere in ne vedo, kako eni klonejo pod težkim bremenom, dočim drugi hirajo vsled dolgočasje. Treba je pač »višjim« to povedati, ker smelo trdim, da poleg mnogih drugih vzrokov, ki nas razdvajajo z ljudstvom, ni najzadnji ta, da nas je nekod preveč in nas potem vidijo premnogokrat tavati brez dela, zdaj tu, zdaj tam. Kdor mora trdo delati od rane zore do pozne noči in v noč, ta pač čisto upravičeno sodi slabo in namesto da mu mi vračamo to očitanje, storimo raje kolikor je v naših močeh, da se delo izenači, kolikor je pač mogoče. To zahteva od nas tudi čut pravičnosti in ljubezen do tovarišev, ker nekateri neprimerno več trpe za isto plačo, nego drugi. Na tem mestu sem hotela le poudarjati, naj bi se oni, katerim je usoda naklonila lažje službe, oddolžili ljudstvu s prostovoljnim delom med njim in zanj, bodisi z besedo, peresom ali kakorkoli. Naš vzvišen poklic to zahteva od nas. Mi nismo navadni uradniki, ki so storili svojo dolžnost, samo da so gotovo število ur prebili v uradu. Naš poklic je prav zelo soroden duhovniškemu. Kakor zameri ljudstvo duhovniku, če samo v cerkvi opravi svoje posle, v ostalem pa se prav nič ne briga za svoje ovčice, tako tudi zameri učitelju, katerega izven šole vidi med seboj k večjemu še v gostilni ali le šetajočega po polju. Varujmo svoj ugled! Brez nje ga ne dosežemo nič; a s tem ga ne pridobimo, ako samo z viška gledamo na trpine! Če nam njih vedenje, obnašanje ne prija, skrbimo, da se preuče! Mladino imamo, kaj hočemo še več! Po nji dosežemo vse. Le ne izpustimo je izpred oči, tudi ne, ko odraste šoli! V enem samem letu dosežemo marsikaj, koliko šele v desetih, dvajsetih, tridesetih letih. Samo ne odnehajmo za vsako razžaljivo besedico, za vsak posmeh! Vseh seveda ne pridobimo nikdar, a dobra večina bo z nami, če bomo le sami dobri in bomo vztrajali v dobrem. Ne zaverujmo se v same sebe, v svoj lastni jaz, marveč študirajmo in zopet študirajmo! Študirajmo otroško in ljudsko dušo, študirajmo naravo in življenje v naravi, zamislimo se v pereča socialna vprašanja; če le mogoče, seznanimo se vsaj nekoliko tudi

z medicino, filozofijo, glasbo, gospodinjstvom, gospodarstvom, sadjarstvom, vrtnarstvom, čebelarstvom itd., tako da bomo povsod malo doma in bomo o vsem mogli govoriti z našimi ljudmi razumno in prepričevalno, — pa bo rasel naš ugled sam po sebi in s tem bo rastle tudi naša zadovoljnost in bo rastle zadovoljnost ljudstva z nami, — tako da bomo kakor srečni zakonci živeli drug poleg drugega, dokler nas ne razdvoji smrt.

Meni se prav res smilijo oni stanovski tovariši-revčki, ki po svojih treh ali štirih urah, ki jih prebijejo v šoli, ne vedo, kaj bi počeli s časom. Če ni vedno na razpolago vesele družbice, s katero bi se zabavali, pa se dolgočasijo in trosijo okrog sebe nemir, nezadovoljnost, puščobo, da je joj! A kje boš, prijatelj, v zakotni vasi med kmečkimi ljudmi našel dan na dan primerno družbo? Z navadnimi ljudmi se ne zadovoljiš, dasi ti nimajo vselej ne časa ne volje, da bi se ozirali neprestano na te. Če si prijeten družabnik in te pogosto rada obiskuje sosednja inteligenca, pa se potem pri vinu in veseljačenju izpostavljaš preprostim ljudem, ti bodo oni to sčasoma tako zamerili, da se boš počutil popolnega tujca med njimi. Potem pa tudi ne razumem, kako to poštenim potom nese — n a s e n e m u. Tak luksuz si morejo danes privoščiti le brezsrčni verižniki, katerim ni mar ljudski jok in stok. In če učitelj-vzgojitelj posnema take zatiralce ljudske blaginje, ali je potem mogoče, da bo imelo to ljudstvo srce za njega? — »Dobro, a jaz se ne morem uživati v take ozke razmere, pa si pomagam v mesto ali vsaj v trg, kjer ne pazijo tako na vsako kretnjo posameznika,« si misli večina. Imajo končno čisto prav, ali drugo vprašanje je, kako bo mogoče ustreči taki želji, in če tudi v mestu res nič ne vidijo. Sicer je mnogo učnih mest nakopičenih v mestih radi ljudske potrebe, a resnica je, da niti polovica učiteljstva ne bo mogla najti službe v najboljših krajih. Ostala polovica bo še dalje obsojena na deželo, mnogi res v prav zapuščene in nepripravne kraje. Ta druga polovica bo zadovoljna le, ako bo iz lastnega nagiba — četudi prisiljena po razmerah — iskala nadomestila za mestne zabave — v svoji duši. Stavim, da bo zadovoljnost, veselje, ki se bo porodilo iz njihovega prizadevanja: »Biti vsem vse«, da bo to njihovo veselje neprimerno popolnejše in trajnejše, nego ono, ki človeka omami, da je razigran in židane volje v veseli družbi, ko pa ostane sam, pa pritisne nanj takoj oni grdi moralni maček, ki teži dušo in pusti srce prazno, nesrečno.

Te dni mi je prišla v roke knjiga Paul Kellerjeva »Gold und Myrrhe«. V omenjeni knjigi sem našla krasne misli, ki so še bolj utrdile v meni prepričanje, da je učitelj srečen v svojem poklicu le, ako ga smatra res kot poslanstvo božje in se neprestano resno trudi, da to poslanstvo izvršuje po božji volji in svoji vesti. Tak učitelj ne pozna trajnega dolgočasje, vsaj ima toliko misli in dela, da mu niti za osebno negovanje ne preostane dovolj časa, kaj šele za dolgčas, ki pa je sicer jako huda in nevarna bolezen — vrh tega pa še zelo nalezljiva. Ni ga boljšega protistrupa za to bolezen, kot je delo, delo in zopet delo. Zato pa uživajmo od tega protistrupa, kolikor le vemo, da bo prenesla narava. Ne bodimo v tem

presojanju preozkosrčni, namreč z bojznijo, koliko bo prenesla narava! Znano je, da človek s smotrno vztrajno vajo, n. pr. telovadbo, usposobi sicer morda šibko konstruirano telo k na videz nemogočim činom. Prav tako lahko ukrepimo duha s primernimi vajami in ga ohranimo prožnega, dočim po brezdelju otopi duh in telo in podleže najmanjšemu naporu. Saj so že stari modri vedeli, da »lenoba razjeda človeka, kakor rja železo«. Ne pustimo torej, da nas razje rja lenobe, da nas ob prvi priliki zlomi, komur bi se ljubilo, marveč bodimo z ljudstvom v delu združeno krepko, močno drevo, ki kljubuje vsem viharjem in rodi zlahtne sadove: srčno in duševno omikan, zdrav slovenski rod.

Naše ljudske knjižnice.

Janjo Kramer, učitelj v Celju.

Knjižnica mora biti vzgojni institut. Mladina se je naj oklene, poseča pa naj naše knjižnice mladina vseh šol od najnižje do najvišje.

Pri izposojevanju mora biti knjižničar skrajno rigorozen, tako da dobi vsakdo k svoji izobrazbi in starosti primerno knjigo. Mladina mora priti do prepričanja, da je dobra knjiga človeku najboljša prijateljica. Mladinskemu oddelku se mora posvečati posebna pozornost, ker so šole po večini še vedno brez primernih knjig za mladino in jih tudi še v doglednem času ne bodo imele. Zato naj bode mladinski oddelek dobro preskrbljen z mladinsko literaturo, saj je imamo hvala Bogu dovolj, in učenci naj si izposojujejo knjige zastonj.

Knjižnica za odrasle naj obsega knjige etično-umetniške vrednosti. Ven pa iz naših knjižnic knjige, v katerih se blati naša vera. Čitanje dobre knjige je najvišje intelektualno delo in knjižnica naj skrbi, da to najvišjo kulturno dobrino neguje, kajti če začnemo enkrat rušiti največjo kulturno dobrino, se ne bomo več ustavili pred rušenjem nižjih in še nižjih. Na drugi strani pa se mora knjižnica zavedati, da se je splošna višina kulture povsod znižala in bo treba posvetiti prosvetnemu delu posebno pozornost s tem, da bo med ljudstvo širila literaturo, ki služi splošni izobrazbi.

Velikanski so seveda dandanes stroški za knjižnico. Senčna stran knjižnice je, da ljudje do skrajnosti brezobzirno uničujejo knjige, ki so dostikrat že po parkratni izposoji raztrgane. Tu je na mestu vsa strogost! Z dobrim zgledom se dá tu nekaj doseči. Knjige za izposojevanje naj bodo trdo vezane. Vsak izposojevanec naj dobi v roko v močen papir ovito celo knjigo ter naj tudi lepo pazi na ta zavitek. V omarah naj bo strog red in snažnost. Knjiga se mora v določenem roku vrniti.

Če bo izposojenec knjige videl, da vlada v knjižnici strog red in snaga, bo tudi on s knjigami skrbneje ravnal, jih ne bo trgal, po njih pisal in mazal.

Da bi našle naše knjižnice razumevanje v sedanji in bodoči generaciji! Kajti le duh in misel, ki jo ustvarja dobra knjiga, gradi bodočnost!

Pregled šolskega zakonodajstva v Nemčiji.*

F. Lužar.

Poročevalec Bergmann iz Düsseldorfa je poslal v neodvisen strokovni list »Österreichische Pädagogische Warte« 1925, št. 10 primeren pregled o najnovejšem šolskem zakonodajstvu v Nemčiji. Šolskopolitični boji in debate v zadnjih mesecih so se vršili krog štirih velikih kompleksov vprašanj: 1. Razvrstitev šol in osnovna šola, 2. Učiteljska izobrazba, 3. Reforma višjega šolstva in 4. Bavarski kokordat. Bergmann poroča tovarišem v Avstriji sedaj samo o prvih dveh vprašanjih. O tem hočem seznaniti tudi naše učitelstvo.

Glede vprašanja razdelitve šol in osnovne šole zahteva člen 146 nove nemške državne ustave »za vse splošno osnovno šolo« kot podstavo vsega nemškega šolstva in je ta zahteva določena v izvršitev z državnim temeljnim šolskim zakonom (Reichsgrundschulgesetz) od 28. aprila 1920. Člen 1 tega temeljnega šolskega zakona predpisuje štiriletni osnovnošolski čas za vse otroke. Vsak otrok je dolžan za prva štiri šolska leta obiskovati javno ljudsko šolo. Splošna ljudska šola je prej zelo trpela zaradi konkurenčne predšole (Vorschule), a sedaj je bila splošna ljudska šola s temeljnim šolskim zakonom (Grundschulgesetz) postavljena kot jedro nemškega šolskega organizma. Predšole (pripravljalne razrede za gimnazije in nižje razrede srednjih šol) so odpravili. Osnovna šola je dobila nov pomen kot splošno izobraževališče nemškega ljudstva. Socialni, pedagoški in higienski vzroki in vrline osnovne šole so napravile učitelstvo za marljivega in navdušenega zagovornika štiriletne osnovne šole. Višja šola (gimnazija) je imela v trdem, popolnoma nepremičnem zakonu, ki je hitri napredek posameznih nadarjenih otrok in njih vstop v gimnazijo že s tretjim šolskim letom onemogočil, večkrat veliko oviro. Starši so tožili o stroških podaljšane šolske dobe: štiri leta osnovne šole in devet let višje šole! Vse te pomisleke in tožbe naj bi odstranil nov državni osnovnošolski zakon. Temeljna misel tega novega zakona naj bi bila: Pravično napredovanje posebno nadarjenih in vztrajnih učencev; izredno zmožen otrok naj ne bo oviran v svojem napredku s trdim, štiriletnim razrednim sistemom; šolsko-oskrbniška oblast sme napraviti izjemo, da otrok lahko že po triletnem obisku osnovne šole in pod posebnimi pogoji vstopi v višjo šolo. Temeljni člen 1 tega drugega osnovnošolskega zakona je dobil sledeče besedilo: »Učni čas osnovne šole obsega štiri razrede (stopnje). V posameznih slučajih imajo izredno sposobni učenci po zaslišanju osnovnošolskega učitelja in šolskonadzorstvene oblasti že po triletni šolski dolžnosti pravico za vstop v srednjo ali višjo šolo.« Ta zakon je povzročil hude in srdite borbe. Stranke levice (demokrati, socialisti in komunisti) so v družbi velikih učiteljskih organizacij napravile naskok; pruska državna vlada — Pruska, največja posamezna država (Einzelstaat), ima kabinet iz socialistov, demokratov in centruma, naučni minister je demokrat — je izjavila, da je zaradi vednega vznemirjanja osnovne šole novi zakon neznosen. Pri glasovanju v državnem zboru so vendar ostale stranke desnice, v tem slučaju podpirane od centruma, v večini, zakon je bil s 239 proti 157 glasovi sprejet. Centrum je s poslancem Rheinländerjem (prvi predsednik katoliške učiteljske zveze nemške države) izjavil: »Mi smo svoječasno zaradi skupnosti ljudstva nastopili za štiriletno osnovno šolo. Štiri letnike osnovne šole ne pustimo okrniti. A šola je tu zaradi otrok in ne narobe. Pravica posameznika mora priti do veljave, zato naj se izredno nadarjenim otrokom podeli možnost hitrejšega prestopa.« Pruska je protestirala v državnem svetu — zastopstvu deželnih vlad — proti temu predlogu, in sicer v začetku v zvezi z Bavarsko,

* Nekaj o tem je tudi v »Slovenskem Učitelju« 1923, št. 10/12, str. 142: Neenotnost šolstva v Nemčiji.

Hamburgom in drugimi manjšimi deželami, toda tudi v državnem svetu je bil zakon sprejet s 43 proti 22 glasovom in s tem postal pravomočen. Z državnim zakonom je bil vendar napravljen samo okvir, izvršitev zakona pripada deželam, nositeljicam šolske oblasti. Še na dan pravomočnosti zakona je Pruska izdala k novemu zakonu izvršilne predpise, kateri obsegajo prav tesne omejitve, da noben učenec tako lahko ne uide naprej s tremi razredi. Te predpise je učiteljstvo seveda smatralo za dobro varstvo osnovne šole ter jih je z zadovoljstvom pozdravilo, a stranke desnice so jih z enako odločnostjo napadale. Bavarska je dala pri posvetovanjih v državnem svetu konstatirati, da pripada po tekstu nanovo sklenjenega zakona vsaki deželi prostost, ali hoče uporabljati zakon ali ne. Prepis o osnovni šoli se še dolgo ne bo polegel.

Diferenciranje v kulturnopolitični strukturi nemških dežel je v izvršilnih predpisih posameznih dežel rodilo čudno mešanico, še večjo razliko pa je prineslo vprašanje učiteljske izobrazbe. Kakšen je tu položaj? Pobudo je dala tudi tu nova državna ustava, ki v členu 143 obsoja dosedanjo obliko izobrazbe [3 leta preparandije in tri leta ljudskošolski seminar.] Člen 143 državne ustave ima določbo, da mora učiteljsko naobrazbo urejevati samo država na temeljih višje naobrazbe. Vendar je ta določba do danes ostala večinoma iluzorična, ker država doslej ni bila v položaju, z državnim zakonom točno urediti nove učiteljske izobrazbe. Dežele so stare učiteljske pripravnice zatvorile in se po svoje podale na drugo pot. Predvsem sta Saška in Turinška (Thüringen) za splošno izobrazbo bodočih učiteljev uvedli devetstopno višjo šolo, pedagoško strokovno izobrazbo sta pa preložili na univerze, in sicer Lipsko, Jeno in Dresden. Tudi Badenska in Hessenska sta šli medtem samostojno. V Hessenski se je o veliki noči 1925 pričel visokošolski študij učiteljev, in sicer na vseučilišču v Giessenu in na tehniški visoki šoli v Darmstadtu; praktično pedagoško izobrazbo so prevzeli pedagoški zavodi, ki bodo obstojali popolnoma samostojno poleg visokih šol ter bo potek študij trajal tri leta. Bavarska in Würtemberska se držita previdno rezervirano, a Pruska je sedaj končno ustanovila novo obliko izobrazbe svojega učiteljstva. Splošno izobrazbo pridobijo tudi tu učitelji z absolviranjem devetrazredne višje šole, vendar se tudi ta lahko nadomesti s takozvano strokovno šolo »Aufbauschule«, ki se pridobi po dovrstitvi sedmega ljudskošolskega leta in šestletnega študija na visoki šoli. Vprašanje strokovne naobrazbe (Fachausbildung) bodočih učiteljev na Pruskem je že mnogo let sporna zadeva. Učiteljstvo zahteva direktno zvezo z univerzo kot edino pravo podlago strokovne izobrazbe, pruska učna uprava pa je izjavila to za neizvedljivo iz pedagoških, finančnih in organizatoričnih vzrokov. Medtem je izdalo naučno ministrstvo končno svoje stališče v posebni spomenici, kjer je podrobneje za javnost označena oblika izobrazbe, bistvo, naloge, smotri in praktične možnosti. Na podlagi te spomenice se bo vršila strokovna izobrazba dveletno na posebnih pedagoških akademijah, ki bodo imele popolnoma konfesijski značaj. Za preizkušnje te oblike akademske učiteljske naobrazbe bodo za enkrat ustanovljene samo tri pedagoške akademije, in sicer na Pruskem l. 1926, namreč katoliška v Kölnu in dve evanĝeljski v Berlinu in Königsbergu. Po besedilu spomenice bodo te akademije gojile teoretično in praktično pedagogiko, one bodo dajale jasen pogled v obseg in vsebino, zvezo in zgodovinski razvoj izobrazbe na nemških ljudskih šolah, posebno z ozirom na domovino in narodnost. Poklicnoetična naloga (berufsethische Aufgabe) teh akademij bo v izobrazbi učiteljskih osebnosti, ki bodo usposobljene za službo v splošnosti (zum Dienst an der Gemeinschaft) ter pripravljene za skupno delovanje in za ideal poklica, ki je utemeljen po skupnem svetovnem in življenjskem nazoru. Znanstvena izobrazba obiskovalcev akademij se bo pridobivala pri predavanjih in vajah, praktična izobrazba o tem pa ob obisku mestnih osnovnih šol in lastnem poučevanju,

pri razgovorih in zadevnih konferencah. Najvišje delavno načelo bodi: Omejitev tvarine v prid razvoja samodelavnosti. Učni načrt predvideva znanstvena predavanja in vaje o historični in sistematični pedagogiki, o filozofskih pomolžnih znanostih, o zdravstvu, narodnem gospodarstvu, sociologiji in dobrodelnosti. Prosta izbira delokroga omogočuje akademikom nadaljnjo izobrazbo na znanstvenem, tehničnem in umetniškem delu po nadarjenosti in nagibu. Omenjene poskusne akademije bodo sprejemale le po petdeset obiskovalcev. Učiteljski zbor bo sestavljen iz ravnatelja, pet docentov in šest študijskih svėtnikov. Pogoj za pouk na pedagoški akademiji je akademska naobrazba in znanje osnovnega šolstva. Ker ima sedaj Pruska sama še 30.000 nenameščenih novincev in novink in so s tem učiteljska mesta preskrbljena najmanj do l. 1931, se drugih akademij ne bo ustanavljalo, pač pa čakalo na končne uspehe na najprej ustanovljenih pedagoških akademijah. Zadovoljstvo čuti katoliško ljudstvo in učiteljstvo, da je prodrla stara zahteva po konfesionelni učiteljski naobrazbi in je v tem smislu ministrstvo dalo navodila za poglobitev nove učiteljske naobrazbe.

K sklepu tega pregleda še nekaj opomb, števil in »personalij«. Iz učne uprave je marsikaj pojasnil prejšnji minister Boelitz. Pruska je imela l. 1911: 5,646.653 šolodolžnih otrok; 1921: 5,519.422; 1923 le še krog 4,700.000, torej proti l. 1911 nazadovanje za približno 1,000.000! To strašno nazadovanje ni samo posledica vojske, posebno ker se številke vedno nanašajo na današnji obseg pruske države. Značilno je tudi, da je opazovati nazadovanje le pri protestantih in židih, a med katoličani celo napredek. Povprečno je prišlo na Pruskem otrok na razred l. 1911: 50; l. 1921: 44, sedaj je padlo pod 40. Značilen je na Pruskem tudi razvoj svetnih šol (weltliche Schulen, Sammelklassen), zbirališč za otroke, ki se na predlog staršev ne udeležujejo verouka. Po uradni statistiki iz l. 1921 je na Pruskem 120.898 otrok = 2·210/0 iz skupnega števila otrok na javnih šolah, ki so oproščeni verouka; 153 učiteljev in učiteljic = 0·130/0 izmed vseh učiteljev je disidentov, 523 učiteljev in 111 učiteljic je odklonilo pouk v verouku, to je 0·540/0 vseh učnih oseb, med njimi 544 protestantov in 85 katolikov. Poleg tega poučuje na zbirališčih svetnih šol še 359 učiteljev in učiteljic, ki niso izstopili iz cerkve in niso odklonili poučevanja verouka ter so šli največ iz gospodarskih razlogov na svetne šole. Niti 10/0 pruskih učiteljev in učiteljic ne poučuje na svetnih šolah.

Prusko ministrstvo za znanost, umetnost in prosveto vodi po odstopu ministra Boelitz, ki je pripadal nemški ljudski stranki, prejšnji državni tajnik dr. Becker. Po Boelitzu nihče ne toži, ker se je za ljudskošolske zadeve kaj malo brigal. Sedanji naučni minister dr. Becker je demokrat in je vodil mnogo let oddelek za visoke šole. Nedavno je bil za državnega tajnika imenovan Lammers, mož iz centra in katolik. — Šolske in izobraževalne zadeve države pripadajo državnemu notranjemu ministrstvu, kateremu je dodeljen oddelek III, izobrazba. Po revoluciji je stal na čelu tega oddelka voditelj socialnih demokratov, državni poslanec in bivši ljudskošolski učitelj v Bremenu Henrik Schulz. Njegovo stanje je bilo kmalu nevzdržno zaradi nasprotstev v lastnih in drugih vrstah. Na njegovo mesto je prišel ministerialni svetnik Gürich, ki je sestavil načrt in smernice za državni šolski zakon, da se izvrši čl. 146, odstavek 2 državne ustave. Ta načrt bo kmalu središče šolskopolitičnih izjav. Najmanj pet ali šest načrtov za državni šolski zakon je prišlo na svetlo, a vsi so izginiili v podzemlju, ker nikoli ni bilo mogoče dobiti parlamentarne večine za rešitev državnega šolskega vprašanja. Naj bi (tako piše Bergmann) nad novim načrtom sijale lepše zvezde, da pride občinstvo kmalu iz večnega nemira in napetosti, pa tudi iz neštevilnih malih bojev ter nastane v državi šolski mir.

Iz dobe naše stanovske tragike.

V spomin našim zanamcem hočemo opisati v tekočem letu dobo najbolj žalostne učiteljske tragike, ki jo je doslej preživljalo učiteljstvo. Trajala je od konca leta 1924 tja v drugo polovico leta 1925. To je bilo torej tedaj, ko je vodil ministrstvo prosvete g. Svetozar Pribičević, ko je bil šef prosvetnega oddelka g. dr. Pestotnik in poverjenik udruženja jugoslovanskega učiteljstva g. Luka Jelenc. Trije odlični pristaši samostojne demokratske stranke. Gotovo, da ne nosijo vse odgovornosti za dejanja, ki so bila in ki jih bomo opisovali, samo ti trije gospodje; — vemo za imena še mnogih drugih »pomagačev« iz samih učiteljskih vrst in drugih stanov, ki so si prizadevali pod krinko »državotvornosti« priboriti lahorik pri preganjanju državi zvestih učiteljev in učiteljic, članov »Slomškovo zveze« in pa nekaterih celo iz samega UJU-ja. Vse tovarišice in tovariše, ki so čutili na lastni koži bič laži-demokratizma, prosimo, da nam trpljenja polne dni — pot preko »Golgot«, po kateri so junaško šli, opišejo, da bomo imeli v stanovski kroniki priče na eni strani o nezaslišanem terorju, na drugi strani o neupogljivih značajih. Vidi se nam tudi, da je zgodovinske važnosti, oti pozabljivosti taka dejanja, ki naj bi se nikdar več ne ponavljala; kajti le na podlagi dejanj bodo mogli zgodovinarji presojati moralo onih činiteljev, ki so v zgoraj navedeni dobi imeli usodo učiteljstva v rokah.

Ivan Štrukelj:

Gospod urednik! Na Vašo željo Vam opišem — brez vsakršnih rekriminacij: I. preganjanje z def. mesta na Viču, II. gonjo in boj za stanovanje. Pišem, kakor rečeno, brez rekriminacij, da si tem lažje vsakdo sam ustvari sodbo po svoji duševni dispoziciji.

I.

Preganjanje z mesta na mesto in vrnitev na Vič.

Meseca novembra 1924 me nekega dne nagovori v Jugoslovanski tiskarni gospod Gabrovšek s temi-le besedami: »Pozdravljeni, gospod penzionist.« »Penzionist? menda vendar še ne, ker imam šele polnih 24 let službe,« mu začuden odgovorim. Pojdite v uredništvo »Slovenca« in čitajte »Pravdo«, ki poroča o tem. V uredništvo nisem šel, pač pa v kavarno »Union«, ker sem vedel, da dobim tudi tam »Pravdo«. Prisedši tja, me že od daleč vabi k sebi gospod profesor Vadnjal s »Pravdo« v roki. Pokaže mi notico, v kateri je navedeno med drugimi upokojenci tudi moje ime. Prijatelji so me pomilovali in šlo je od ust do ust: kar je preveč, je preveč! Težka mi je bila pot na Vič. Bal sem se za družino. Drugi dan pa smo že čitali v naprednih listih, da so se gospodje informirali na pristojnem mestu, odkoder pa se jim je sporočilo, da ne bom upokojen, pač pa prestavljen. Nove skrbi: kam? Po glavi mi je rojil stari avstrijski zakon, po katerem bi mogel biti službeno premeščen le na enakovredno mesto. Torej le na osemrazrednico združeno z obrtno nadaljevalno šolo. Pa še za to bi morali prej najti po disciplinarni preiskavi kakšen vzrok. Mirno sem čakal in še vedno hodil v pisarno okraj. šol. sveta reševati uradne akte kot okraj. šolski nadzornik. Neke nedelje dopoldne pa čitam v »Jutru«, mislim da je bilo 16. novembra 1924, cel niz premeščenj in med njimi: Ivan Štrukelj je premeščen za upravitelja na enorazrednico na Krtino. Od okrajnega nadzornika in upravitelja 8 razredne šole s 15 vzporednicami pa na enorazrednico na Krtino! In spet jih je sodila javnost. Jaz pa sem še vedno hodil mirnim potom reševati akte in čakal sem na de-

kret, ki ga, kakor so mi pravili, ni hotel podpisati g. Gangl, ki je tedaj vodil posle prosvetnega šefa. Dne 5. decembra pa ga le dobim. Glasi se; »Gospod Ivan Štrukelj, srez. šolski nadzornik za ljubljansko okolico in šolski upravitelj na Viču. Gospod minister prosvete Vas je z odlokom O. N. br. 62.984 od 16. novembra 1924 na ukaz Njegovega Veličanstva kralja od 15. novembra 1924 imenoval na osnovi čl. 71. uradniškega zakona za šol. upravitelja na osnovni šoli na Krtini v kamniškem šol. srezu. Zaradi tega Vas razrešujem z dnem 30. XI. 1924 nadzorniških poslov v šolskem srezu ljubljanske okolice z vabilom, da nastopite novo službo ter javite službeni nastop srezkemu šolskemu svetu v Kamniku. Za šefa: **Gangl.**«

Spravil sem dekret ter se poslovil z okrajnega šol. sveta po »francosko«. Vodstvo šole na Viču sem pa dalje upravljal in čakal, da me pride kdo razrešit. In res! Dne 16. XII. 1924 okoli 9. ure vstopi v šolsko pisarno g. Anton Šeme in me nagovori, moleč mi pol pole papirja, z besedami: »Prijatelj Štrukelj, jaz nisem kriv, branil sem se, pokoriti se moram ukazu.« Preberem in vidim, da je to, kar mi je dal — njegov dekret za Vič. Odgovorim mu: »Prijatelj, jaz ti pa vodstva ne bom izročil, dokler ne prejmem razrešitvenega dekreta.« »Grem pa na prosvetni oddelek povedat, da mi nočeš izročiti vodstva.« »Le,« mu odgovorim. Odšel je. Vrnil se je šele 19. decembra in mi prinesel sam nastopni razrešitveni dekret: »Gospodu Ivanu Štruklju, šol. upravitelju na Krtini, sedaj na Viču. S tuuradnim dekretom z dne 18. novembra 1924, št. 21.987, ste bili imenovani glasom odloka gospoda ministra prosvete O. N. br. 62.984 od 16. novembra 1924 in na ukaz Nj. Veličanstva kralja od 15. novembra 1924 na osnovi člena 71. uradniškega zakona za šol. upravitelja na Krtini v kamniškem šol. okraju. Zaradi tega Vas razrešujem upraviteljskih poslov na osnovni šoli na Viču z vabilom, da takoj izročite vse upraviteljske posle na osnovni šoli na Viču svojemu nasledniku Antonu Šemetu, učitelju v Ljubljani, ki ima naročilo, da takoj prevzame od Vas te posle. Do nadaljnega ostanete začasno na razpoloženju. V. d. šefa: **Dr. Pestotnik.**«

Moral sem tedaj zapustiti šol. pisarno ravno za božične praznike . . . Na razpoloženje pa so me morali dati zaradi tega, ker ni hotel s Krtine tov. Šmajdek, ki so ga bili proti njegovi volji premestili v Št. Vid. Njegov pravni čut se je upiral temu. In to je bilo dobro zame. Izrekam mu ob tej priliki prav lepo zahvalo. Sredi januarja pa dobim nastopni dekret: »Na osnovi člena 90. in 126. zakona o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbencih Vas vabim, da takoj začasno prevzamete razredni pouk na III. deški osnovni šoli v Ljubljani. Ob službenem nastopu se javite pri šol. upravitelju, da Vam odkaže razred. V. d. šefa: **Dr. Pestotnik.**«

Dne 19. januarja sem nastopil službo v IV. r. III. m. deške šole, a 28. januarja 1925 pa sem že zopet prejel dekret in sicer topot od mestnega šolskega sveta (!), ki se glasi: »I. Š. etc. Z naknadnim (!) ukazom Njegovega Veličanstva kralja Vas veliki župan ljubljanske oblasti z odlokom z dne 21. I. 1925. št. 884, na temelju čl. 71, o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbencih postavlja za stalnega učitelja na državnem vzgajališču v prisilni delavnici v Ljubljani. Mestni šolski svet Vas z dnem 26. I. t. l. razrešuje od službovanja na III. deški osnovni šoli v Ljubljani z naročilom, da v zmislu čl. 105. takoj nastopite novo službo in se v ta namen predstavite voditelju vzgajališča, ki Vas uvede v službovanje. Magistratni ravnatelj: **Dr. Zarnik.**«

Drž. vzgajališče pa je podrejeno socialni politiki, in kamor nima pravice nastavlja prosvetni oddelek. Tako sem tedaj moral hoditi skoraj 11 mesecev uro hoda vsak dan v državno vzgajališče, ki je na vzhodni, ravno nasprotni strani Viča.

(Dalje.)

Kultura in književnost.

Javnosti, vsem šolam, humanim in kulturnim društvom, predvsem pa antialkoholnim organizacijam!

Široka javnost vsaj v besedah obsoja grozno narodovo pijančevanje ter spremlja vsako antialkoholno akcijo s precejšnjo naklonjenostjo. Antialkoholni pokret pri nas ni nov, temveč bo kmalu star že 25 let. Kljub temu ni treznost nič napredovala, nasprotno je Slovenija vsak dan bolj zapita in krvava. Prizadeva se mnogostransko, da se alkoholizem omeji in popolnoma odpravi. Šola poizkuša storiti svojo dolžnost, človekoljubna društva žele celiti rane mnogim alkoholovim žrtvam. Kulturna, predvsem pa telovadna in športna društva stremijo obvarovati naš narod pred telesnim in duševnim propadanjem ter si prizadevajo dokazati javnosti, kako je njih delo usmerjeno proti alkoholizmu. I antialkoholne organizacije žele rešiti pri nas alkoholno vprašnje.

Napori so torej tu, uspehov pa ni — vsaj toliko ne, kolikor bi to odgovarjalo naporem.

Zakaj ni zaželjenih uspehov?

Zdravniki, posebno oni, ki delujejo na polju narodovega zdravja, se dobro zavedajo velikega pomena protialkoholnega delovanja. Prepričani so tudi, da je vzrok vsem neuspehom v boju proti alkoholizmu nepopolnost in nekorenitost protialkoholnega boja.

Ali zamore javnost, ki z besedami pobija alkoholizem, sama pa pije, uspešno delovati proti alkoholni bolezni vsega naroda? Ali zamore šola, ki nima sistematično sestavljenega programa antialkoholnega pouka, uspešno vršiti svojo nalogo za streznenje naroda? Ali zamore abstinentno učiteljstvo, ki nima svoje lastne abstinence organizacije, s polnim uspehom vršiti svoj poklic? Ali zamore človekoljubno in kulturno društvo, predvsem pa telovadno in športno društvo, z uspehom vplivati na svojo okolico v smislu svojih idej, če si pridobiva denar za svoje društveno delovanje z alkoholnimi veselnicami?

V borbi proti alkoholizmu nujno potrebujemo enotnega sistema, enotnih načel. Osnovni predpogoj boja proti alkoholizmu je popolna abstinenca. Samo popolna abstinenca bo iztrgala slovenski narod bolezni, trpljenju in revščini, ki so le premnogokrat posledica pijančevanja. Žalibog starejši po večini ne razumevajo utemeljenosti te zahteve, zato pa se je treba obrniti predvsem k mladini. Da je treba mladino protialkoholno vzgajati, to zahtevajo vsi resni vzgojitelji brez debate.

Na imenovanih načelih dosledne abstinence priporočajo podpisani abstinentni zdravniki šoli sledeči sistem protialkoholne vzgoje. V šolah naj se snujejo šolske abstinence organizacije, bilo pod imenom »Mladi Junaki« ali pa »Kolo Saveza Trezvene Mladeži«. Te organizacije naj vodijo po možnosti abstinentni učitelji. Mladina, ki je že sama po sebi radikalna, naj se vzgaja v smislu radikalne popolne abstinence po imenovanih načelih in z jasnimi cilji brezalkoholnega gospodarstva. Voditelj te organizacije naj ne pripusti šoli doraščajoče mladine sami sebi, temveč naj ustanovi tej mladini lastna abstinentska društva za odrasle. Ta društva pa naj ne bodo samo torišča borbe proti alkoholizmu, marveč naj bodo podlaga za splošno zdravstveno prosveto. S tem bo postala šola potom požrtvovalnega učiteljstva, ki bo delalo roko v roki z abinentnim zdravništvom — naša rešitev.

Pozivamo vsa športna in telovadna društva, čijih namen je prav za prav pospeševati in ohraniti zdravje članstvu, katerim je res ležeče na dobrobiti društvenikov, da uvedejo v društva, med naraščaj kakor tudi med odrasle članstvo čimpreje obvezno popolno abstinenco.

Ravno tako je potrebno, da vse ostale organizacije, na katere se v naslovu obračamo, sodelujejo pri imenovanem vzgojnem delu ter v interesu mladine odpravijo našete nedoslednosti.

To smatrajo podpisani abstinentni zdravniki potrebnim, povedati našemu narodu za novo leto.

Ljubljana, 31. decembra 1925.

Dr. Justin. — Dr. Meršol. — Dr. Mikič.

Dr. Pirc. — Dr. Rak. — Dr. Sarič.

Predavanja oziroma tečaji o brezalkoholni uporabi grozdja in sadja. Protialkoholno gibanje napreduje skoro v vseh državah. Tudi pri nas stopa vedno bolj v ospredje. Znatno kos gospodarskega problema pa tvori vprašanje, kako grozdje in sadje tako uporabiti, da se ne bo pretvarjalo v alkohol, temveč služilo narodu v prehrano in splošno dobrobit. Ta izredno važen problem reševati si je nadela kot vzvišeno nalogo osrednja zadruga »Brezalkoholna Produkcija«, ki ima namen pospeševati brezalkoholno gospodarstvo sploh, posebno pa proizvajati in razpečevati grozdne in sadne izdelke ter sploh vse predmete, ki se rabijo za pospeševanje treznosti. Zadruga vrši s tem eminentno kulturno delo. Že letos je zadruga razpečala večje število posebnih priprav, s katerimi so interesentje ohranili sadjevec in vino v sodih brez alkohola. Radi tega je zanimanje za brezalkoholno uporabo grozdja in sadja zelo naraslo. V interesu ljudskega zdravja in narodnega gospodarstva je, da se ta koristna ideja razširi po celi naši domovini. Zadruga prireja na željo v vsakem kraju (pa naj bo kraj še tako oddaljen od železnice) tozadevna predavanja s praktičnimi poizkusi. Na to opozarjamo vse kroge, posebno gg. okrajne ekonome, podružnice sadjarskega in vrtnarskega društva, treznostne organizacije, županstva, gostilničarske zadruge (to vprašanje je zanje največjega pomena), javne in zasebne korporacije, pa tudi posameznike, sploh vse, ki jim je za napredek in streženje naroda. Predavatelji so na razpolago ob vsaki priliki, vsakomur ob vsakem času, pač pa je treba željo pravočasno sporočiti osrednji zadrugi »Brezalkoholna Produkcija«, z. z. z. o. z. v Ljubljani, Poljanski nasip 10, da se more čimpreje sestaviti enoten načrt predavanj.

Dve novi učni knjigi za obrtna učilišča. »Slovenski učitelj« je svojčas poročal, da sta Kleinmayr in Bamberg založila in izdala »Knjigovodstvo za stavbno, umetno in strojno ključavničarstvo in za železolitstvo«, ki ga je s sodelovanjem veleindustrijalca Avgusta Žabkarja spisal profesor Henrik Podkrajšek. Prav sedaj je založila in izdala naša za razvoj obrtnega šolstva velezaslužna »Zbornica za trgovino, obrt in industrijo« »Računstvo za stavbno, umetno in strojno ključavničarstvo in za železolitstvo«. Tudi to knjigo je s sodelovanjem veleindustrijalca Avgusta Žabkarja spisal profesor Henrik Podkrajšek. Knjiga, ki je neobhodno potrebna vsakomur, ki hoče s pridom proučiti zgoraj navedeno

knjigovodstvo, stane pri »Zbornici za trgovino, obrt in industrijo« (Ljubljana, Beethovnova ulica) samo Din 30. — Druga knjiga, ki jo je izdala in založila »Zbornica za trgovino, obrt in industrijo« je »Računstvo za oblačilne obrte« (čevljarstvo, klobučarstvo, krznarstvo, krojaštvo, dežnikarstvo, rokavičarstvo). Pri sestavljanju te knjige se je pisatelj profesor Henrik Podkrajšek oziral na pičlo predizobrazbo vajencev teh obrtov in zato obdelal tvarino tako, kakor jo je podal v knjigi »Obrtno računstvo«, ki je izšla leta 1906. pri Gräserju na Dunaju. Obe knjigi sta za razvoj slovenskega obrtnega šolstva zelo važni, zato ju toplo priporočamo.

Palček Potep, pravljica igra v treh dejanjih. Spisal A. Pajmè. V založbi »Sveti Vojske« v Ljubljani je izšla kot prvi zvezek nove serije protialkoholne knjižnice mladinska igra, ki bo vsem knjižnicam in otroškim odrom zelo dobrodošla. — Vsebinsko: Ubojemu dečku je srce zahrepenelo po sreči, po kraljestvu palčkov. Po dolgem iskanju ga najde v globokem gozdu ter prosi palčke za sprejem. Ti ga pa nočejo sprejeti kar tako ter ga povprašujejo in preizkušajo, ali je kraljestvo palčkov res sposoben. Ta največja ovira je pa preiskava zdravnika palčkov, ki ugotovi sumljivo utripanje srca, bakren nos — posledice uživanja alkohola — ter črne zobe vsled kajenja. Ker pa deček obljubi, da bo v bodoče vse to opustil, ga sprejmejo medse in mu dajo ime Potep. Ta dogodek skupno s kraljevsko proslavo slovesno praznujejo. Čarodej Lom, ki je nameraval pri pojedini pomešati med vodo in mleko tudi alkohol, dobi zaslužno plačilo in pride v dosmrtno ječo. »Zlatoper, naš kralj, naj živi! Kralju alkoholu pa smrt, smrt, smrt!« odmeva od vseh strani. — Igra je zelo posrečena; kjer so jo igrali, so dosegli prav lepe uspehe in je ne morejo prehaliti. V resnici: igra je tako otroško preprosta, pa vendar tako neprisiljeno vzgojna, da tudi za odraslega človeka ne more ostati brez vpliva. Igro toplo priporočamo vsem društvom, posebno pa mladinskim knjižnicam in odrom. — Stane 5 Din ter se naroča pri »Sveti Vojski«, Ljubljana, Poljanski nasip 10.

Koledarček »Kraljevič Marko« za šolsko mladino, katerega izdaja Ciril-Methodova družba, je bogat rodoljubne vsebine. Ciril-Methodova družba s tem ne išče dobička ter hoče le zainteresirati mladino za njeno veliko rodoljubno in prosvetno delo. Naroča se v pisarni C. M. družbe v »Narodnem domu« v Ljubljani. Cena 6 Din.

A. M. Dostojevskij; Zapiski iz mrtvega doma, roman v dveh delih, prevlel Vladimir Levstik. V Ljubljani 1925. Založila Zvezna tiskarna in knjigarna. Splošna knjižnica zvezek 59—60. I. del 260 strani, broširan 36 Din, vez. 46 Din. II. del 212 strani, broš. 30 Din, vez. 40 Din.

Veliki ruski pisatelj Dostojevskij, avtor »Besov« in »Idijota« je podal v tem svetovnoznanem romanu plastično sliko življenja ruskih kaznjencev v tako zvanih katorgah, utrjenih jetniških taborih v Sibiriji, v katerih morajo prestatii civilni in vojaški obsojenci dolgoletne ali dosmrtnne kazni. Uredba v katorgah, življenje kaznjencev v njih do najmanjšega detajla, pretresljive zgodbe in zločini, ki so nesrečneže dovedli v te proslule ruske jetniške naprave, razni čistokrvni ruski tipi, nadalje razni dogodki, neznatni ali usodepolni, ki se razvijajo v tem pestrem, četudi enoličnem životarjenju; vse je opisano z detajlno natančnostjo in v mojstrskem slogu. Ta veliki turobno veseli kos življenja ruskih obsojencev priveže bralca tako močno, da s težkim utripom srca sledi pisatelju.

Narodna Enciklopedija SHS. Urejuje prot. St. Stanojevič. Zvezek 6. Cena 45 Din. Izdaja Bibliografski zavod d. d. Zagreb, Gunduličeva ul. 29. — To veliko delo, ki je pričelo izhajati v prejšnjem letu, je doseglo že šesti zvezek. Delo izhaja redno vsak mesec. S sedmim zvezkom bo kompletna prva knjiga ali prvi del. Za vsak del ali knjigo bodo na razpolago posebne originalne platnice v platnu, ki bodo stale za naročnike 15 Din, za trgovine 25 Din. Šesti zvezek obsega sestavke do Finžgarja. Učitelj najde v enciklopediji marsikatero pojasnilo, ki mu je potrebno za zemljepisni, zgodovinski in drugi pouk. Delo toplo priporočamo tudi vsem šolam.

Bücherschatz 1926. Seznam knjig Herderjeve založnice, literarni svetovalec za tekoče leto, opozarja na vse izdaje novih del prejšnjega leta. V rubrikah: leposlovje, ljudski spisi, klasiki, mladinske knjige, slovstvena zgodovina, umetnost in glasba, potovanje, zgodovina, življenjepise, verski spisi, vzgoja, modroslovje, kulturni problemi, državno in gospodarsko življenje so na-

vedena razna dela s kratkimi ocenami. »Bücherschatz« gre s tokom časa. Herderjeva založnica »Verlag Herder zu Freiburg in Breisgau« pošilja ta cenik brezplačno. Sklicevati se je na naše glasilo.

Zgradba in postanek Alp. Pariška akademija znanosti je odlikovala dunajskega univerzitetnega profesorja dr. Leopolda Koberja z nagrado Cuvierja za geologijo in mineralogijo za spis »Bau und Entstehung der Alpen«. Švicarski geolog Lugeon je že v začetku tega stoletja opazil, da so Alpe zgrajene iz nagromadenih skupin plasti (übereinander geschobene Schichtenpakette), katere je označil kot pokrivala (Decken). Po dunajskem kongresu geologov l. 1903. se je Lugeon udeležil znanstvene ekspedicije za proučevanje Karpatov in Alp in predlagal Uhliga, da prouči njegovo teorijo. Z Uhligom je bil njegov asistent Kober. Ta je po smrti Uhliga delo dokončal in zažogvarjal to »Deckentheorie«. Kober je poleg te odlikovane knjige spisal tudi zelo cenjeno učno knjigo o geologiji.

Ljudska predavanja s skioptičnimi slikami češkega učiteljstva. Učiteljska »Centralna založba« (»Ustřední nakladatelství«) je izdala obsežen prospekt, v katerem je objavljenih 148 projekcijskih skioptičnih ljudskih predavanj. Češko učiteljstvo vrši važno kulturno prosvetno delo s temi predavanji med narodom in je na podjetje, ki ga je ustanovilo z lastnimi sredstvi, ponosno. Omenjeno število predavanj reprezentira okrog 30.000 diapozitivov. Prospekt »Projekční zpravodaj« č. 1 pošilja založba zastonj.

Društvena in stanovska kronika.

Anton Martin Slomšek:

Spomin na 125letnico rojstva (26. novembra l. 1800).

V tako zvani prosvitljeni dobi, v kateri se je pričela tudi slovenščina nekoliko bolj razširjati po knjigah in je prvi slovenski pesnik Valentin Vodnik »Iliriji sinove budil, svoj dom jih ljubiti, braniti učil« se je Slovencem na Slomu pri Ponikvi dne 26. novembra 1800 rodil veliki širitelj krščanske in rodoljubne omike, Anton Martin Slomšek. Bil je sin

dobrih kmečkih staršev, torej pripadnik onega stanu, ki je dal našemu narodu najboljše može. Po obisku domače župnijske šole v Ponikvi in srednjih šol v Celju, v Ljubljani in Senju je vstopil v celovško bogoslovnico, kjer je takoj zaslovel za najboljšega poznavalca slovenskega jezika in bil zato tamkaj določen za učitelja v tem predmetu.

Dušno pastirstvo je oskrboval pri Sv. Lovrencu na Bizeljskem, v Novi cerkvi nad Celjem, v Celovcu kot špiritual, v Vuzenici ob Dravi kot nadžupnik in de-

kan, v Celju kot opat. Leta 1846. je postal v št. Andražu na Koroškem škof lavantinske škofije. Sedež te škofije je leta 1858. premestil v Maribor, kar je bilo ogromnega pomena za oživiljenje Slovenstva ob naši severni meji.

Slomšek je bil organizator mnogih nabožnih društev in tudi ustanovitelj naše najvažnejše kulturne ustanove, družbe sv. Mohorja. Njegovo življensko delovanje je bilo osredotočeno okoli razširjenja narodne misli, krščanskih načel življenja in razvoja ljudske prosvete, zato je zgodaj pričel izdajati razne knjige nabožne in vzgojne vsebine. Znan je bil njegov mnogoletni zbornik »Drobtinice«, ki je izhajal od leta 1846. dalje. Z veseljem je ljudstvo povsod sprejelo njegove pesmi in poučne spise. Za nedeljske šole je bila najbolj važna Slomškova vzgojna in poučna knjiga »Blaže in Nežica v nedeljski šoli«, ki je izšla prvič l. 1842. ter doživela tri izdaje. Kardinal Schwarzenberg v Praži jo je dal prevesti na češki jezik. Tudi v Moskvo je bilo poslanih mnogo izvodov. Ta knjiga je bila za tedanje nedeljske šole zelo primerna in je izpolnjevala načelo: »Ne za šolo, temveč za življenje se učimo!«

V vseh spisih, ki jih je sestavil Slomšek, najdemo jako pomenljive in lapidarne odstavke. Tako ogovarja Slovence v »Drobtinah« leta 1862.: »Dokler beseda materina slovi, se narod časti in oživlja; kadar beseda materina umira, peša tudi narodu slava in moč. Slovenščina, beseda mile matere naše, bodi nam prav tako blaga in draga kakor zemlja materina, na kateri je tekla naša zibelka. Beseda naše matere Slave teče gladko, kakor pohlevni potok, kateri zelenje in cvetje rosi. Kratki in krepki so slovenski pregovori in prislovice, podobne zlahtnim jagodam v kiti govora. Rodovitna je slovenščina v svojih oblikah kakor naše slovenske gorice. Le prizadevaj se spoznavati našo besedo čedno in olikano in ljubil jo bo, kakor svoje očesce! Prijatelji, ne pozabimo, da smo Slovenci! Storimo vse za nebesa in domovino, tako bo slovela naša Slava, ki da Slovincem toliko lepo ime!«

Te besede ostanejo stoletja in stoletja vklesane v zgodovini slovenskega naroda. Goreča ljubezen do našega jezika, katere nas je učil Anton Martin Slomšek, nas je ohranila kot narod, da nismo podlegli navalu stokrat močnejših narodov okoli nas. Ljubezen do tega jezika je ohranila vse, kar je lepega v slovenski duši, je storila, da smo jo negovali in se tako daleč povzpeli. To je treba poudarjati še posebno danes, ko nekateri nočejo, da bi se naš tako lepi, popolni in izčiščeni jezik, za katerega nas morejo vsi slovanski rodovi zavidati, žrtvoval in z njim naša slovenska kultura, naše narodno bistvo, naša slovenska katoliška duša. Ne! Kdor hoče biti nam prijatelj, kdor hoče, da bomo z njim živeli skupaj zadovoljni in v bratovski vzajemnosti, ta mora spoštovati nedotakljivo dediščino naših najboljših mož, med katere spada tudi naš Anton Martin Slomšek, mora vedeti, da smo in ostanemo Slovenci, zvesti naši materini besedi in veri očetov, da hočemo zidati svojo bodočnost na svoji preteklosti in da naše najvišje narodne dobrine niso blago, ki se more vreči stran ne na ljubo tujcu ne na ljubo bratu.

F. Lužar.

Franc Prešeren. S 3. decembrom je Slovenija praznovala Prešernovo rojstno 125 letnico. Ta spomin se je mnogo bolj praznoval kakor pri prejšnjih obletnicah. »Slovenec« od 3. decembra 1925 je imel uvodnik »Tebi Prešeren!« »Dom in Svet« mu je posvetil številko 8. Tudi drugi listi so se ga zelo spominjali. Prosvetna zveza v Ljubljani je priredila »Prešernov večer«, kjer je predaval g. dr. Debevec s skioptičnimi slikami. Na predlog ljubljanske sekcije Profesorskega društva je odredil gospod pomočnik prosvetnega ministra, da se je 125 letnica Prešernovega in Slomškovega rojstva praznovala po vseh srednjih šolah v Jugoslaviji.

Jan. Ev. Krek. 60 letnico njegovega rojstva na dan 27. novembra je opisal »Slovenec« 22. nov. in pozneje v več člankih. O Kreku izide posebna številka »Časa« in se pripravlja posebna izdaja vseh Krekovih spisov. Za združeno vzgojo ljudstva je zelo važna Krekova knjiga »Črne bukve kmečkega stanu«. Njen kratak pregled ima lanski »Domoljub«, št. 52.

Minister prosvete je postal z dnem 18. novembra l. l. narodni poslanec gospod Štipe Radič. V njegovem programu je pred vsem depolitizacija prosvete. Šolsko mladino hoče oprostiti političnega strankarstva. Ona ne sme biti orožje nobene stranke. Tudi učitelji in profesorji naj se v prvi vrsti bavijo s prosvetnim delom, odtegujejo pa naj se političnim strankam.

Šef prosvetnega oddelka velikega župana v Ljubljani g. dr. Pavel Pestotnik je bil razrešen svoje dolžnosti. Dne 10. dec. 1925 je nastopil to mesto g. dr. Dragotin Lončar, profesor in predsednik »Slov. Matic« v Ljubljani. Za najboljša stremiljenja pri šolstvu kaže njegova brošura pod naslovom »Šolska reforma«, ki je izšla l. 1908. kot ponatis zadevnih člankov v »Učiteljskem Tovarišu«. Gospod šef dr. Lončar je takoj pokazal resno voljo povzdigniti prosveto in jo postaviti na strogo pravno, zakonito in objektivno podlago.

Laskave izjave g. ministra prosvete St. Radiča pri posetu v Ljubljani o slovenskem šolstvu in učiteljstvu. Na shodu je g. minister podal sledečo izjavo: »Slovence se mora staviti za vzgled. Učiteljstvo imate dobro, celo o klerikalnih učiteljih so mi poročali, da so dobri. Vaše osnovne šole so najboljše v državi, ravno tako vaše srednje šole. Univerza se, kakor vidite, lepo razvija.« — Po shodu je g. minister posetil več ljubljanskih šol, kjer so se mu na uraden poziv velikega župana predstavili učiteljski zbori. Nekemu šolskemu upravitelju je minister g. Radič izjavil: »Že desetletja zasledujem razvoj slovenskega šolstva in sem spoznal, da so bili Slovenci vedno Čehi na jugu.«

Depolitizacija prosvete in učiteljstva v Sloveniji. E. Demetrovič piše v zagrebškem »Jutranjem listu« od 24. novembra sledeče: »Mislim, ako je gospodin Radič izrekal absolutnu istinu, da djaštvo ne spada ni u Hanau ni u Srnao ni u Orjuno, onda to pogotovo vrijedi za učiteljstvo i to za učiteljstvo u Sloveniji. Ako se je mogla provesti pod novom odlučnom upravom depolitizacija pošte u Sloveniji, tad se to može i mora provesti medju učiteljstvom. Za vremena izbora dolazilo je u Sloveniji, a pogotovo u Štajerskoj, do sukoba izmedju čitavih sela i učitelja, jer su sela zastupala drugo političko mišljenje, a učitelj ostavljao škole i preko djece terorizirao roditelje za svoja kandidata. Bilo je i slučajeva štrajkova. Kakva je to nastava, gdje nema harmonije izmedju škole, djeteta i roditelja? Moderna nastava nastoji približiti ova tri faktora, a pogotovo je to važno na selu, kada se znade, da je velik dio seljaka još uvijek smatra svojim nepotrebnim teretom.«

Slovenci v glavnem prosvetnem svetu. Prosvetno ministrstvo je imenovalo za izredne člane glavnega prosvetnega sveta od Slovencev sledeče gospode: dr. Ivana Lončarja, dr. Karla Ozvalda, vseučiliškega profesorja v Ljubljani, Iv. Štruklja, šol. upravitelja na Viču, in Josipa Tomiška, ravnatelja iz Maribora.

Božično zborovanje Slomškove zveze. Kakor vsakoletno je tudi letošnje božične dni zborovala Slomškova zveza. Ker je bilo zborovanje napovedano na nedeljo (27. decemb.) ni bilo pričakovati obilne udeležbe. In vendar se je še pred 10. uro napolnila dvorana Akademskega doma v Ljubljani. Videti je bilo, da novost vleče. Predavat je prišel iz Zagreba oblastni šol. nadzornik, gosp. Ivan Tomašič in na programu so bile pereče stanovske zadeve. To oboje se je zelo lepo združilo v enotno celoto, da so zborovalci zadovoljni in z zavestjo skupnosti odšli z zborovanja šele proti 2. uri popoldne. — Ko je preds. Štrukelj pozdravil vse navzoče in v kratkih besedah omenil dogodke v šolstvu in med učiteljstvo v prošlem letu, je dobil besedo obl. šol. nadz. Tomašič. Že njegov skromni in simpatični nastop je takoj priklenil poslušalce. Opisal je potem skoro dveletni križev pot hrvatsko orientiranega učiteljstva. Posamezne dobe političnega terorja je orisal tako živo, da so marsikomuh prihajale solze v oči. Imponirala pa je žilava vztrajnost, po strašnem terorizmu razmetanih, učiteljskih družin na Hrvatskem, katerih člani kljub nezaslišanemu pritiku niso hoteli zatajiti svojih idealov. Ko je govornik prešel potem na ustvaritev resnično stanovske učiteljske organizacije, se je vnela živahna debata. Ves gnev napram laži-stanovski organizaciji je privrel na dan. Gospod oblastni šol. nadzornik je konstatiral, da je možna velika in močna učiteljska zajednica, v katero imajo dostop vsa obstoječa društva, ki pa tudi po vstopu vanjo ohranijo svojo samobitnost. Zajednica zastopa zgolj šolske in stanovske koristi, ne dotika pa se kulturnega in političnega obilježja včlanjenih družtev, niti naziranja posameznikov. Nevede in nehote je s tem konstatiral isto, za čemer stremi Slomškova zveza že izza

prevrata, četudi ne najde umevanja pri drugih učiteljskih organizacijah. Božično zborovanje je ponovno pokazalo, da je Slomškova zveza v tem oziru popolnoma na pravem potu, ker v kulturnem oziru sploh niso mogoči kompromisi. — Govornik je nadalje razvil načrt, kako naj bi Slomškova zveza in Savez hrvatskih učiteljskih društev v bodoče složno delala za stanovska prava. Gotovo pa obe organizaciji najdeta tudi stik z brati Srbi, ki imajo iste težnje. — Viharno odobravanje je sledilo govorniku, zlasti še, ko sta si oba predsednika v znak skupnega dela podala roke. — Božično zborovanje je bilo važno razdobje v delu učiteljskih organizacij.

Poročilo o delovanju kamniške podružnice v letu 1925. V minulem letu je imela naša podružnica pet zborovanj, in sicer: 1. dne 22. aprila na Homcu, 2. dne 17. junija v Domžalah, 3. dne 14. oktobra v Domžalah, 4. dne 14. novembra v Kamniku in 5. dne 1. decembra zopet v Domžalah. Posamezna zborovanja so se vršila sledeče:

1. Na Homcu je bila udeležba vsled skrajno slabega vremena zelo slaba, navzočih le 13 članov. Predsednik g. Koman pozdravi navzoče, ki so kljub hudemu naliivu prišli na zborovanje. Domači g. župnik pozdravi v imenu župnije vse navzoče, za kar se mu predsednik zahvali. Nato se preide k dnevnemu redu. 1. Praktičen nastop g. Verbičeve v 1. razredu. Poučevala je iz računstva 9 + 9. Občudovali smo lepe uspehe, ki jih tovarišica doseže v šoli s svojo mirno in prijetno metodo. Zlasti nas je iznenadilo lepo in pravilno pisanje šolskih otrok na tablo. Ponekod niti v višjih razredih ne dosežemo tako kaligrafične pisave. — Iz nazorčega nauka je povedala: Pripovedko o začetku božje poti na Homcu. Vsi smo pozorno sledili zanimivemu pripovedovanju. Hvala ji za prijaznost! Želeti je, da bi bilo vsako zborovanje združeno s praktičnim nastopom, ker pri teh se največ pridobi. Gospod predsednik se zahvali g. tovarišici za lep nastop in prosi, da bi nas še večkrat povabila v svoj razred. — Druga točka je bilo predavanje g. Grčarjeve o šol. izletih, tih, ki je pa odpadlo radi premajhnega števila navzočih. Predavanje je bilo priobčeno v »Slov. Učitelju«.

2. V Domžalah so bile na dnevnem redu stanovske in društvene zadeve. Nato je sledil občini zbor podružnice, na katerem se je podružnični odbor sledeče konstituiral: Načelnica g. Ang. Grčarjeva, tajnik Josip Terpin, blagajničarka Mar. Šibovec, odbornice gg. A. Verbič in St. Schubert.

3. zborovanje je bilo zopet v Domžalah dne 14. oktobra. Načelnica g. Grčarjeva po-

zdravi vse navzoče in otvori zborovanje. Kot 1. točka so bile društvene in stanovske zadeve. Pri tej priliki se je vnela stvarna in resna debata, pri kateri je sklenilo navzoče članstvo staviti osrednjemu odboru predlog glede uedinjenja z ostalimi učiteljskimi organizacijami. — Kot druga točka je bilo predavanje tovarišice g. A. Verbičeve: Kako zamore učitelj vzbuditi pri kmetskem prebivalstvu zanimanje za šolo, kateremu je sledilo navzoče članstvo z vso pozornostjo, kar je res skrbno sestavljeno predavanje tudi v resnici zaslužilo. Načelnica se zahvali predavateljici za referat in jo naprosi, da ga priobči v »Slov. Učitelju«.

4. zborovanje je bilo v Kamniku dne 14. novembra. Tov. g. Ang. Grčar otvori zborovanje. Kot prva točka se je prečitela utemeljitev sklepa, sklenjenega na zadnjem zborovanju v Domžalah. Med debato se je marsikaj v utemeljitvi črtalo, marsikaj tudi dodalo in izpopolnilo. Na tem zborovanju se je tudi sprejel sklep glede pristopitve k Učiteljskemu konvikt v Ljubljani. Nato se je vršil tečaj za lepljenje. Članice in člani so marljivo lepili in skušali v tem kratkem času pridobiti si čim več spretnosti v tej stroki. Tečaj se je z uspehom završil.

5. Na zborovanju dne 1. dec. v Domžalah smo pozdravili v svoji sredi predsednika osrednjega društva g. Štruklja in g. F. Lužarja. Ker je bilo pičlo število članov navzočih radi skrajno slabega vremena, se je omejilo to zborovanje le na referat g. predsednika Štruklja, kot v odgovor na naša zadnja sklepa, kateremu smo navzoči sledili z vso pozornostjo in ki nam je v marsičem osvetlil in pojasnil današnji naš položaj.

J. F.

Zborovanja gorenjske podružnice Slomškove zveze dne 18. nov. 1925 na Brezjah. Predsednik pozdravi navzoče člane, ki so se kljub slabemu vremenu tako častno odzvali vabilu. Posebej pozdravi še predsednika Slomškove zveze, ki je prihitel iz Ljubljane na naše zborovanje, in očete frančiškane na Brezjah, ki so nam dali na razpolago prostore za zborovanje. — Potem je predaval tov. Lužar o razvoju slovenskega jezika. Kljub temu, da se je tvarina tikala v glavnem slovnice, ki je v splošnem znana kot dolgočasen predmet, je vendar znal gospod referent napraviti svoje zborovanje zelo zanimivo. Podal je pregled o vseh slovnica, ki so do danes izšle v našem narodu, od Bohoriča pa do Breznika; o razvoju našega pravopisa in o težavah, ki so se pojavljale pri izdanih slovarjev, ki so tako važni za pisavo in razvoj jezika. Dokazal je, da je naš jezik vsega upoštevanja vreden tudi v znanstvenih krogih. — Pri debati se je pokazalo živahno zanimanje za izgovarjavo končnega l. Merodajen je Breznik. — Pri slučajnostih je poročal predsednik tov. Štrukelj o položaju med učiteljsvom. Vsi navzoči so mnenja, da je Slomškova zveza za skupno stanovsko organizacijo, ki pa ne

sme biti kulturno-politična in mora pustiti vsakomur svobodo prepričanja. Slomškova zveza naj ostane še nadalje kot kulturna organizacija. Predsednik poroča tudi o načrtu, da namerava Slomškova zveza v zvezi s Pripravnikiškim društvom in Krščansko šolo začetni zidati Slomškov dom, v katerem bo imela tudi ona svoje prostore in svoje zavetišče. — Po zborovanju se je vršil občni zbor podružnice. Sklene se, da se pošlje pismeni pozdrav in zahvala prejšnji podružnični tajnici tov. Lindtnerjevi, ki je v počitnicah vstopila v samostan. — Pri volitvah se izvoli stari odbor, le manjkajoči člani se dopolnijo z novimi. K.

Ljubljanska okoliška podružnica S. Z. je zborovala v soboto, dne 21. novembra 1925. Dnevni red: Poročilo načelnika. Predavanje o Macedoniji. Razgovor. — Načelnik otvori zborovanje, pozdravi vse navzoče. Obenem pa tudi izreka nezadovoljstvo nad tistimi člani, ki iz katerikoli povsem ničevih vzrokov izostajajo od obveznih zborovanj. Nadalje se spominja 125letnice rojstva našega vzornika in pedagoga knezoškofa A. M. Slomška. Njegovo ime nosi naše glasilo, njegove nauke in geslo: Veri, vzgoji, pouku — pa smo si zapisali v srce. Dokler bo živel knjiga, živel bo Slomškovo ime! — Dalje omenja izpremembe, ki so se izvršile v resoru prosvete. — Sledilo je nato predavanje o Macedoniji; predaval je tov. upravitelj Sr. F. Kristan. Podal je lepo sliko o teh krajih in o življenju v Macedoniji. Za nimivi so opisi običajev, izleti v Ohrid, Kira Marico in druge znamenitosti. — Zborovalci so izrekli željo, da bi tov. urednik predavanje objavil v »Slov. Učitelju«. — Razgovor. — Sklene se, da bodo člani podružnice dali načelniku po pet dopisnic s svojimi naslovi in bodo ob vsakem zborovanju torej še pismeno vabljeni. Prečita in razdeli se okrožnica v zadevi zidanja »Slomškovega doma«. — S pozivom za veliko udeležbo na prihodnjem zborovanju zaključí načelnik zbor. S. r. K.

Zborovanje podružnice za Posavje dne 21. novembra 1925 v Bušči vasi pri Cerkljah ob Krki. Ker je tov. Rostohar Dragotin vsled prevelike oddaljenosti ter fizične in duševne onemoglosti odložil predsedstvo, ki ga je vodil ves čas od ustanovitve posavske podružnice, je prevzela predsedstvo tega zborovanja tov. Očakar Anica. Pozdravila je navzoče in podala besedo tov. Podreberškovi. V kratkem govoru nam je naslikala vse vrline našega Slomška. Mi kot vzgojitelji ga bomo gledali in tudi posnemali, Slomška kot velikega šolnika in pedagoga. Slomškov duh, to je duh njegove pedagoške modrosti in duh njegove globoke vernosti naj nas prešine, potem se nam ni bati za narodovo bodočnost. — Sledil je nato referat tov. Očakar Minke; Potovanje po Franciji. Z zanimanjem smo sledili njenim bese-

dam in v duhu potovali po res lepi in čarobni Franciji. Seznanila nas je tudi s šegami in življenjem nam povsem različnih Francozov. Za dolg in krasno izpeljan referat je žela tovarišica splošno zahvalo. — Nato je sledil občni zbor. Poročilo tajnice in blagajnika se je odobrilo. Podnačelnica je opozorila na spremembo pravil. Izvolili smo za načelnika tov. Petelina Albina iz Cerklj ob Krki. Podpredsednica je tov. Očakar A., tajnica Podreberšek Vida in obenem blagajničarka, odbornik tov. Lomšek Antonin. — Ob tej priliki se je nabralo 100 Din (reci: sto dinarjev) za naš naraščaj. Darovali so: župnik Zupanc 10 Din, Lomšek 10 Din, Petelin 10 Din, Komljanec Lojzka 30 Din, Očakar Anica in Minka 20 Din, Šeme 10 Din, Podreberšek 10 Din. — Ker se ni nikdo več oglašil k besedi zaključí podnačelnica zborovanje. V. P.

Zborovanje podružnice Slomškove zveze za novomeški in črnomaljski okraj v Novem mestu dne 7. novembra 1925. Navzočih 16 članov in 1 gost. Tov. načelnik otvori zborovanje, pozdravi navzoče, posebno še ljubljenega tov. Janka Grada, ki je kljub vsem težavam prišel k nam, da z nami govori očetovsko, tovariško besedo. Dalje pozdravi novo tovarišico članico Danico Potokarjevo, ki si je začrtala cilj v naših vrstah v najtežjih časih. Nadalje izraža ogorčenje nad novo krivico, ki se je zgodila našemu članu Fr. Žukovcu s premetitvijo iz Novega mesta v Poljane. Ne homo označili krivcev, vemo pa gotovo, da Beograd tem nečuvencem ni kriv. Doma imamo tisto ognjišče, ki kuri oženj sovraštva in krivičnih premeščenj, in to je najzalostnejše. Slomškovi zvezi v Ljubljani se pošlje sledeč predlog: Podružnica Slomškove zveze za novomeški in črnomaljski okraj naznanja Slomškovi zvezi, da se je zgodila s prestavo tov. Žukovca nova velika krivica. Zveza naj o tem takoj obvesti naše poslance v Beogradu, ki naj tozadevno intervenirajo pri ministrstvu prosvete. Protestiramo proti vsakemu premeščanju med šolskim letom, posebno proti nepotrebnemu, kakor je ravno premetitve tov. Žukovca iz Novega mesta v Poljane, ker on je bil edini izprašani učitelj srbohrvaščine na osnovni šoli v Novem mestu. — Preide se na dnevni red, ki je sledeč: 1. Čitanje zapisnika. 2. Predavanje akademika Bajuka: O Vidovičevi šoli. 3. Dopolnilne volitve. 4. Slučajnosti.

Ad 1. Zapisnik se prečita in podpiše.

Ad 2. Zanimivo predavanje akad. Bajuka o posebnostih Vidovičeve šole je tako poučno, da je želeli, da bi o tej šoli izšel kak članek v časopisih, da bi se o podrobnostih Vidovičeve šole seznaniti širši sloji. Predavatelju za prostovoljno predavanje iskrena hvala!

Ad 3. Dosedanji podružnični načelnik odlaža iz upravičenih razlogov svoje posle, se zahvaljuje članom za naklonjenost in zvestobo do svojih idealov, bodreč vse za na-

daljnjo težko pot, ki je začrtana v besedah: Za križ častni in svobodo zlato. Soglasno se izvoli novi načelnik tov. Boris Grad, ki takoj prevzame podružnične posle, se zahvali članom za zaupanje in dosedanjemu načelniku za resno vodstvo podružnice v najtežavnejših časih, ker ni izgubil nobenega člana, temveč jih je še pridobil, ker se ni oziral ne na levo, ne na desno, in je tudi na svojem križevem potu ostal mož, značaj. — Ker je p. Akvin odšel v Ljubljano, se izvoli za pisanje podružnične kronike tov. Anica Šubic iz samostana v Šmihelu. Knjiža v ta namen je že kupljena. Zbirko otroških iger bo vodil namesto premeščenega tovariša Vrbinca tov. Žukovec.

Ad 4. Tov. Žukovec vabi, naj se včlanimo pri »Učiteljski samopomoči«, ker to je edina ustanova, ki pomaga svojim članom tudi takrat, ko ostane človek brez vseh sredstev, ko ga tako rekoč vržejo na cesto. Vsa tozadevna pojasnila daje Ivan Kocjančič, Ljubljana. — Tov. Janko Grad opozori na 125letnico Slomškovega rojstva, ki bo 26. novembra t. l. Opozorimo pri pouku otroke na to proslavo. V Novem mestu se bo Slomškova proslava vršila 22. novembra, h kateri smo vabljeni. — Tov. Žukovec opozori na izenačenje redovanja po najnovejšem odloku, ki naj se čimprej zgodi, da ne bo neprilik. — Določi se prihodnje zborovanje in predavatelj. Načelnik se zahvali za udeležbo in zaključi zborovanje. P. M. Š.

Zborovanje podružnice Slomškove zveze za novomeški in črnomaljski okraj dne 7. decembra 1925 v Novem mestu. Navzočih 23 članov in 3 gosti. — Tov. načelnik otvori zborovanje, pozdravi navzoče, posebno predsednika Slomškove zveze tov. Štruklja, bodreč k vztrajnosti in resnemu stanovskemu delu, nakar se nadaljuje zborovanje po sledečem dnevnem redu: 1. Čitanje zapisnika. 2. Referat tov. V. Šeška: Zakaj vzgajamo v deci našega naroda krepko, močno voljo. 3. Referat tov. B. Grada: Spominčica Slomšku, Prešernu in Kreku. 4. Slučajnosti.

Ad 1. Zadnji zapisnik se prečita in odobri. Nova kronika se da članom v pogled. Kronistinji se izreče za krasno dovršeno delo iskrena zahvala. Predavanje akademika Bajuka o Vidovičevi šoli se bo priobčilo v »Slov. Učitelju.«

Ad 2. Tov. Sešek poda v mojstrsko dovršenem referatu tehtne misli za vzgojo volje naše dece. Ker iz spoštovanja klije ljubezen, učimo deco spoštovati lastni narod, kojega slika je žalostna usoda v stoletnem trpljenju in neprestanem boju z oholimi sovražniki. Volja krepka in močna je bila, ki je obdržala naše prade in višku, da ni utonil v vrtincu hlapčevstva in suženjstva. Moč volje se kaže v izpolnjevanju dolžnosti, v značaju, v pravih, trdnih načelih, kojih priznanje je mirna, čista vest. Dalje slika značajnega in neznačajnega človeka. Skratka, močna volja je oni činitelj,

ki usposobi človeka za življenje, mu da veselje do dela, ga zadovolji in krepki do vztrajnosti. Zato je naša sveta dolžnost, da vzgojimo v deci našega naroda krepko, močno voljo, ki jih bo omogočila za srečno življenje. — Referat je vsestransko dobro in lepo izdelan in se bo priobčil v našem glasilu, predavateljici pa iskrena hvala!

Ad 3. Tov. B. Grad se spomni v poetiško zamišljenem govoru naših velmož Slomška, Prešerna in Kreka, ki naj nam bodo vzorniki, zvezde vodnice na poti vzgoje, borbe, organizacije. Od teh kiparjev slovenstva se učimo vsega idealnega, lepega in prekoristnega, česar je našemu narodu potrebno.

Nato govori tov. Štrukelj, ki prinaša naši podružnici priznanje in čestitke osrednjega odbora Slomškove zveze, želeč ji, da bi se še v bodoče tako vzgledno razvijala in tako marljivo delovala. Dalje nam poda sliko naše organizacije od prevrata naprej. Ker prihaja od nasprotnih vrst klic po enotni stanovski organizaciji, obrazloži, pod kakimi pogoji je možna in nemožna združitev. Predvsem pa je treba velike previdnosti, da se ne bomo lahkomišelnost dali preslepiti od kakih lepih besed. Naša načela naj bodo trdna, neomahljiva.

Ad 4. Za nadaljnjo sestavo kronike bo poskrbel tov. Žukovec do nadaljnega zborovanja, za katero se določijo predavatelj in kraj. Tov. načelnik se zahvali za udeležbo ter zaključi zborovanje. P. M. Š.

Zborovanje Kočevske podružnice »Slomškove zveze« se je vršilo dne 26. novembra l. 1925. v Velikih Laščah. Kljub zelo slabemu vremenu se je zbralo 21 zborovalcev, nekateri celo iz krajev, ki so od železnice zelo oddaljeni.

Načelnik otvori zborovanje, pozdravi vse tovariše in tovarišice, posebno še Stanka Tavželjna, Vido Štrukljevo in Miro Dobovškovo, ki so se ta dan prvič udeležili podružničnega zborovanja, nadalje g. duh. svetnika Ramovša, kateheta Lavriča in kapl. Jenka. Omenja, da je letos leto raznih spominov. Tako smo meseca julija praznovali 25letnico »Slomškove zveze«, v novembru je 60letnica Krekova in 125letnica Slomškova, v decembru pa 125letnica Prešernova. — Namen zborovanja naše podružnice je danes predvsem ta, da po skromnih močeh proslavimo 125letnico našega vzornika-pedagoга Slomška.

Tov. Alojzij Peterlin je nato v vznesenih besedah predaval o vladiki A. M. Slomšku, oziraje se zlasti na njegove velike zasluge, ki jih ima kot pedagog, ljudski pisatelj in pesnik, skladatelj, ustanovitelj »Družbe sv. Mohorja« itd.

Načelnik se zahvali predavatelju za lepo in skrbno sestavljeni referat in priporoča članom, naj pridno prebirajo in se uglašajo v Slomškove spise.

Drugo predavanje je imela tov. Nežika Klunova »O naravni vzgoji deklic s stališča ženskega vprašanja«. Referat, ki ga je sestavila po knjigi nemškega pedag. pisatelja, je bil prav zanimiv ter so mu zborovalci sledili s pozornostjo ter ga končno pohvalno odobrvali. — Načelnik se zahvali predavateljici za njen trud ter bodri tovariše in tovarišice k posnemanju. O preštudiranih delih, zlasti pedagoških, nam bi ta ali oni predaval pri prihodnjih zborovanjih.

Občni zbor. Načelnik otvori občni zbor, ki se ni mogel dosedaj vršiti, ter poda namesto odsotne tajnice tajniško poročilo za l. 1924./25.

Zadnji občni zbor je bil dne 24. junija 1924 v Kočevju. V odbor so bili takrat izvoljeni: Keržič Fr., Kadunc Anton, Martinc Adela, Bajec Ljudmila, Intihar Alojzij in Merala Leopoldina. — Članov je štela podružnica 31. (Imena se prečitajo.) Več tovarišev in tovarišic je odšlo med poslovnim letom v druge okraje. — Na dan občnega zbora dne 24. junija 1924 sta bila na vzp. redu dva referata članov naše podružnice: »Rodoljubno in krepostno delovanje in življenje učiteljevo, največje vzgojno sredstvo...»

Dne 6. junija 1925 se je več članov naše podružnice udeležilo zborovanja podružnice »Slom. zveze« za novomeški in črnomeljski okraj na Zaplazu. Tega zborovanja so se bile udeležile vse dolenske podružnice »Slom. zveze« v skupnem številu 36 zborovalcev.

Nato je podala tov. blagajničarka kratko blagajniško poročilo, po katerem se je vzelo na znanje, da je prebitka 80 Din.

Pri volitvah novega podružn. odbora so bili izvoljeni: Keržič Fr., načelnik; Kadunc Ant., podnač.; Klun Nežika, tajnica; Šketelj Marija, blaž.; Nadler Nežika in Peterlin Al., odbornika.

Načelnik nato prečita okrožnico osrednjega odbora »Slom. zveze« z dne 27. sept. 1925, ki se sprejme v vednost in ravnanje. Določi se, da bo prvo podružn. zborovanje spomladi. Predavanje prevzame tov. Stanko Tavželj in tov. Angela Peterlinova. Ko je še tov. Peterlinova podala nekaj navodil za rokotvorni pouk, ki je v tek. šol. letu upeljan v I. in II. razr. osnov. šol, je načelnik zaključil zborovanje. *L. K.*

Stalnost v službi so dobile nastopne učne osebe v mariborski oblasti: Doma Gizela v Dobrovniku, Ivanuša Angela v Lipi, Košenina Vladimir v Dokležovju, Hočevar Marica v Krogu, Cujnik Mirko v Št. Jurju v Slov. goricah, Lečnik Angela v Vojniku, Pojbič-Majer Gizela v Gor. Slavečih, Koki Vida v Sv. Ani v Slov. gor., Vodopivec Marija v Turnišču, Kotnik Viligoj v Lehnu, Čeh-Zabkar Marica v Središču ob Dravi, Špan Nuša v Cirkovcah, Gselman Roza v Svetinjah, Režabek Marijana v Konjicah. **V ljubljanski oblasti:** Dokler Justina v Sevnici, Volk Cilka v Sromljah, Pucelj Ivanka v Veliki Dolini, Omerza Zdravka v Kosta-

njevici, Mihelič Ivan v Št. Jerneju, Podberšek Vida v Bušeci vasi, Dolničar Zora na Ježici, Vodopivec Stanko v Zameškem, Benčina-Grlic Olga v Cerkljah ob Krki, Leskovec Amalija na Krki, Jurdan Stanko v Kastvu, Willitzer Alojzij v Cerknici, Makovec Josip v Moravčah, Podboj Anka v Trziču, Bitenc Franc v Št. Vidu pri Brdu, Rape Vladislav v Mostah, Rozman Fran v Grabovem, Oman Oton v Ljubljani, Brandstätter Marija v Zg. Tuhinju, Uršič Anton v Št. Janžu, Igljič Marija na Lipoglavu, Kosmač Marija v Igavasi, Malnarič Vekoslav na Viču, Podboj Elza v Preski, Debeljak Alojzija v Ljubljani, Jarc Vera v Sostrem, Hribernik Edvard v Žireh, Kavčič Drago v Zg. Tuhinju, Marolt Josip v Kastvu, Mrak Jože v Mengšu, Radin Marija v Črnci vasi, Slapšak Jerica v Hrastniku, Pipan Justina v Kočevju. — Veble Julija, Kavčič Rudolf, Peršič Ana, Rožaj Marija, Jelenc Božena, Žargaj Tomo, Čampa Angela, Pavlič Efrem, Koritzky Marija, Hiršman Vida, Svete Stane, Orač Olga, Grohar Franja, Šeme Marija, Rihar Katinka, Erat Vladko, Zajec Franja, Fetič-Frankheim Oton, Rosenstein Marica, Gorišek-Mal Franja, Strmšek Vekoslava, Frass Pavla, Hrastnik Alojzija, Kostanjevec Leopoldina.

Imenovanja: Železnik Oroslav od Sv. Jurja Sl. g. za šolskega upravitelja v Srednji Bistrici v Prekmurju, Triller Alojzija od III. dekliske osnovne šole na I. deklisko meščansko šolo v Ljubljani, Potočnik Helena od II. dekliske meščanske šole na I. deklisko meščansko šolo v Ljubljani, Ramovš Marija od III. mestne dekliske osnovne šole na I. deklisko meščansko šolo v Ljubljani, Vidmar Marija z Jesenic na II. deklisko meščansko šolo v Ljubljani, Luschin Elza z manjšinske na II. deklisko meščansko šolo v Ljubljani, na I. deško meščansko šolo v Ljubljani Tavčar Ivan z II. deške osnovne in Jekl Josip s III. dekliske osnovne šole, Eppich Balbina z Drenovega griča na Jesenice, Švare-Šušteršič Silva z Jesenic na Drenov grič, Blaganje Ivan je dodeljen drž. moškemu učiteljišču v Ljubljani za pouk deških ročnih del, Habrman Franc iz Lajtersberg-Krčevine, je dodeljen deški meščanski šoli v Mariboru, Jurman Marija je premeščena iz Ptuja v Sv. Vid pri Ptuju, Fajgelj-Podgornik Avgusta je dodeljena dekliski meščanski šoli v Mariboru, Vajd Fran je premeščen iz Mozirja v Solčavo, Jerš-Pernat Štefanija iz dekliske osnovne šole je dodeljena na deško osnovno šolo v Ptuju, Bratina-Janežič iz Ptuja premeščena v Hajdino, Premrov Jožica iz Šmartna na Pohorju je dodeljena meščanski šoli v Slovenjgradu, Šijanec Mira iz Studencev dodeljena dekliski meščanski šoli v Ptuj, Lapajne Josip iz Sv. Lenarta (mešč.) v Vojnik (mešč.), Korošak Drago iz Dobrovnika v Št. Jurju ob Ščavnici, Košutnik Silvester ml. iz Sv. Jakoba Sl. g. v Vrata, Kren Ana v Svetli potok, Saler Stanislav v Artičah,

Umnik Marija v Sodražici, Milkovič Adam v Boštanju, Pirnat Josip v Št. Jerneju, Leban Jelica v Št. Rupertu, Martinčič Matilda v Zabukovju, Ozvald Marija v Krško, Gerlič Stane v Senovcu, Pipan Justina dodeljena zasebni meščanski šoli v Kočevju, Gantar Ana dodeljena deč. zav. v Sp. Šiški, Primožič Josipina dodeljena srezkemu šol. nadzorstvu v Črnomlju, Požar-Herbst Pavla v Bohinjsko Bistrico, Delago Alojzija v Koprivnici, Matek Ana v Polzelo, Sedej Antonija v Čemšeniku, Erjavec Cirila v Št. Vidu pri Grobelnem, Dolenc Ivana v Polju, Metlika-Dimnik dodeljena mešč. šoli v Slov. Bistrici, Sedar-Vorbich premeščena v Celje, Petrič Marija dodeljena pisarni v Celje, Belina Alojzij k Sv. Bolfenku v Slov. goricah, Rihar Alojzija v Ženavljah, Kregar Anton v Šmarju pri Jelšah, Mencej Martin v Vučji gomili, Bolhar-Petrič Vera v Celje, Goršek Marija v Melincih, Amalija Sorc v Orlimlju.

Postavljeni so novinci: Alt Danica v Vuhred, Krepek Karel v Prevorje, Jutraš Dora v Sv. Emo pri Šmarju, Kalan Marija pri Sv. Marku pri Ptuj, Matek Ana na Vranskem, Kmet Gabrijela na Bočni, Cetin Josipina v Prevorje, Janežič Gabrijel v Kočevje.

Premestitve. Celestin Perhave v Drago, Vilibald Koutny v Onek, Slavko Cotman na osnovno šolo v Krškem, Ana Hitzl v Veliki Gaber, Marija Smolič v Šmarje pri Ljubljani, Marija Podboj v Št. Vid nad Ljubljano, Mirko Kregelj v Metliko. — Ivan Štrukelj je bil začetkom decembra 1925 premeščen zopet na Vič pri Ljubljani, Janko Golob pa z Viča na državno vzgajališče v Ljubljani, Mirko Lešnik v Marenberg, Helena Frank na prvo deklško osnovno šolo v Ljubljani, Marija Pečan-Šušteršič v Št. Jurij pri Grosupljem.

Upokojitve: Perko Lovro, šolski upravitelj v Poljanah nad Škofjo Loko, Cizerlj-Strnad Marica, učiteljica pri Sv. Barbari v Halozah, Kalmus Frida iz Planine, Marija Hušner, Tomaž Stani iz Ruš, Gabrijela Firolič iz Tinj, Leopold Viher iz Št. Janža na Vinski gori.

Nekaj popravljenih krivic. Vinko Rupert, ki je bil prežnan iz Zaloča v Kropo, je imenovan za šolskega upravitelja v Smednik, kamor je imenovana tudi njegova žena, ki je bila z Unca prežnana k Sv. Vidu nad Cerknico. Učitelj Fr. Hafner, ki je bil prežnan z Viča za suplenta k Sv. Lenartu nad Škofjo Loko, potem pa postavljen več mesecev na razpoložanje, je imenovan za učitelja v Kropo. Učitelj Rupert Smolik, ki je bil prežnan iz Starega trga pri Ložu k Sv. Lenartu, je premeščen v Borovnico.

Članom Učiteljske Samopomoči. V prvih dneh decembra 1925 ste prejeli položnice za 3 smrtne slučaje: Anton Gselman, Vurberg (105.), Anica Cizej-Brišnik, Orla vas (106.)

in Janez Stibler, Maribor (107.) v znesku **50-50 Din.** Zakonski pari nakažejo dvojni znesek. Zamudnikom je pristet k gornjemu znesku še zaostanek od prej. — Za te tri smrtne slučaje je izplačala društvena uprava dedičem znesek **24.125 Din.** Zamudniki dolgujejo na zaostalih vplačilih društveni blagajni okrog **6000 Din.** Skupna vsota, katero ima dobiti blagajna, znaša okrog **30.000 Din.** To je visok znesek! Društvena uprava prosi vse člane, da takoj po sprejemu položnic nakažejo zapadle zneske. Ne odlašajte na poznejši čas! Zneski so z vsakim smrtnim slučajem višji, kar velja posebno za zakonske pare, kjer je prispevek dvojen. Društvena uprava nakazuje posmrtnine dedičem takoj po obvestilu, zato se upravičeno nadeja, da bodo tudi člani storili v pravem času svojo dolžnost. — V l. 1925. je bilo do konca novembra 13 smrtnih slučajev — v oktobru in novembru 5 smrtnih slučajev. — Učit. Samopomoč je imela 1. dec. 1925 1682 članov. — Za morebitna pojasnila od društvene uprave priložite znamko za 1 Din! V l. 1925. je izdala uprava 4808 Din za poštnino. — Posmrtnina je znašala 1. dec. 1925 **8410 Din.** Tovaršice, ki še niste člani Učit. Sam., priglasite se takoj! Kje dobite zavarovalnico ali društvo, ki bi Vam za nizke prispevke zagotovilo tako lepo in visoko denarno podporo? Zavedajte se pa tudi, da s svojimi prispevki rešite gmotnih skrbi vsaj za prvi čas težko prizadete družine svojih tovarišev. Kdor pozna pravi tovariški čut in ga hoče dejansko pokazati, ta bo postal član Učit. Samopomoči.

Zvišana službena doba in novi davki. Z novim dvanajstinskim finančnim zakonom so bile zopet izpremenjene nekatere določbe uradniškega zakona. Zvišana je službena doba od 32 na 35 službenih let in za pravico do penzije od 10 na 15 službenih let. Od prejemkov se odteguje 4% komorska doklada ali davek na pripravo, vpeljala se je tudi 4% penzijska doklada. Povišane se ne bodo izplačale od dneva zapadlosti, temveč od dneva podpisa dekreta. Dolžnih razlik od oktobra 1923 do maja 1924 nam še niso izplačali.

Pristojnost strokovnih šol. Glasom določb v novih dvanajstinah se podredijo v bodoče vse strokovne šole brez izjeme pristojnosti trgovinskega ministrstva. Vsled tega se osnuje v tem ministrstvu poseben oddelek za strokovni pouk s posebnim šefom na čelu.

Kreditni za osnovne šole. Ministrstvo prosvete je določilo v dvanajstinah kredit za zgradbo novih in popravilo starih osnovnih šol: Južna Srbija in Črna gora 1.500.000 Din, Bosna in Hercegovina 1.110.000 Din, Dalmacija 900.000 Din, Hrvatska in Slavonija 700 tisoč dinarjev, Srbija in Vojvodina 600.000 Din, Slovenija pa 200.000 Din.

Sestava oblastnega šolskega disciplinskega poverjeništva za učitelje osnovnih in meščanskih šol. Z odlokom z dne 16. oktobra 1925, O. N. br. 60.887 je gospod minister prosvete na podlagi čl. 25. zakona o občii upravi in odloka ministrstva prosvete P. br. 5596 z dne 1. maja 1925 odredil sestavo disciplinskega poverjeništv za učitelje osnovnih šol in meščanskih šol ljubljanske oblasti in obenem imenoval člane v to poverjeništv za dobo šolskih let 1925./26., 1926./27. in 1927./28. odnosno dotlej, dokler ne stopi v veljavo novi zakon o narodnih šolah in zakon o meščanskih šolah. — V smislu cit. odloka obstoji komisija iz 5 članov, in sicer: Predsednik je oblastni veliki župan, odnosno njegov namestnik. Člani so: oblastni prosvetni inšpektor, upravno-gospodarski referent prosvetnega oddelka, oblastni šolski nadzornik in kot strokovni drug za učitelje meščanskih šol **Al o j z i j N o v a k**, ravnatelj I. deške meščanske šole v Ljubljani, za učitelje osnovnih šol pa **I v. M a l n a r i č**, učitelj I. deške osnovne šole v Ljubljani. — To poverjeništv razsoja v vseh disciplinarnih zadevah učiteljev osnovnih in meščanskih šol kot disciplinsko sodišče prve stopnje. — S postavitvijo tega poverjeništv je razveljavljena točka b) 2. odstavka tuuradne okrožnice z dne 3. julija 1925, P. br. 6570/25. Pripominjam, da odlok ministrstva prosvete z dne 13. maja 1925, O. N. br. 25.928, ki je bil priobčen s citirano okrožnico, odreja, da v pogledu disciplinskega postopka za učitelje osnovnih in meščanskih šol ostanejo i nadalje v veljavi predpisi specialnih zakonov. Torej veljajo glede disciplinskega postopka za učitelje javnih osnovnih in meščanskih šol v ljubljanski oblasti sledeči zakonski predpisi: na ozemlju bivše vojvodine Kranjske §§ 44., 56. zakona z dne 29. aprila 1873, dež. zak. št. 22 in normativno navodilo bivšega deželnege šolskega sveta za Kranjsko z dne 28. junija 1912, št. 4572; na ozemlju bivše vojvodine Štajerske predpisi zakona z dne 26. avgusta 1904, dež. zak. št. 65 iz leta 1905.; — na ozemlju bivše obmejne grofije Istre (Kastavščina) §§ 43.—55. zakona z dne 30. marca 1870, dež. zak. št. 19 in na ozemlju bivše vojvodine Koroške §§ 42.—54. zakona z dne 17. januarja 1870, dež. zak. št. 13. — Gospod minister prosvete je v svojem zgoraj citiranem odloku tudi izrečno poudaril, da velja isti postopek in ista disciplinska komisija, ki velja za učitelje osnovnih in meščanskih šol, tudi za honorarne nameščence in dnevničarje prosvetne uprave na osnovnih in meščanskih šolah v ljubljanski oblasti. — Veliki župan: **d r. B a l l i č s. r.**

Razglas o podaljševanju veljavnosti legitimacij za drž. uslužbence. (»Uradni list« št. 107., leta 1925.) Po členu 90. pravilnika o voznih olajšavah na državnih železnicah, objavljenege v »Uradnem listu« z dne 17. no-

vembra 1924, št. 336/105, podaljšuje veljavnost legitimacij državnih uslužbencev, upokoencev in njih rodbinskih članov ono oblastvo, pri katerem je uslužbenec dne 1. januarja naslednjege leta v službi ali od katerege prejema pokojnino. — Pri podaljševanju je treba upoštevati zlasti odredbe člena 92. pravilnika. — Do legitimacij za polovično vožnjo imajo pravico vsi aktivni državni uslužbenci, ki so po zakonu o civilnih uradnikih in ostalih državnih uslužbenicah iz leta 1923., nadalje častniki in vojaški uslužbenci, ki so po zakonu o ustroju vojske in mornarice iz leta 1923. postavljeni za državne uslužbence. — Kontraktualni uslužbenci, s katerimi je sklenjen formalni dogovor po poslednjem odstavku čl. 130. zak. o civ. uradn. in ostalih državnih uslužbenicah, imajo pravico do legitimacij samo zase, ne pa tudi za rodbinske člane. — Dnevničarji in honorarni uslužbenci nimajo pravice do legitimacij. — Upokojeni državni uslužbenci in častniki, nadalje njih vdove in sirote imajo pravico do legitimacij, dokler prejemajo pokojnino in draginjske doklade. — Rodbinski člani aktivnih državnih uslužbencev, častnikov in upokoencev, t. j. žene in zakoniti otroci, imajo pravico do legitimacij, dokler prejema uslužbenec ali upokojenec dalje rodbinske doklade. — Veljavnost modrih legitimacij za aktivne državne uslužbence in častnike se podaljša tako, da se overovi na 3. strani legitimacije z žigom in s podpisom uradnega starejšine zgornja rubrika; v sivih legitimacijah za upokoence in rodbinske člane aktivnih in upokojenih državnih uslužbencev pa je treba na 7. strani na isti način overoviti dve rubriki, in sicer zgornjo in spodnjo. — Direkcija državnih železnic v Ljubljani, dne 27. novembra 1925.

Izdavanje šolskih izpričeval in potrdil. Ministrstvo prosvete je izdalo dne 3. novembra 1925 pod št. 24.805 sledeči razpis: Tako bivši kakor sedanji učenci srednjih šol se skoro vsak dan obračajo na šolske uprave, da jim izdajajo duplikate izpričeval in potrdil. Ker je taksa za duplikate neznatna, se učenci niti ne trudijo veliko, da bi hranjevali izvorna izpričevala, direktorji šol pa izgublajo čas, ko zbirajo podatke o šolanju takih zanikrnežev, za katere izpričevala niso drag spomin na šolo. Da se šolska uprava v tem oziru razbremeni in da se preprečijo zlorabe je minister prosvete odredil, da se čl. 12. pravilnika o izdajanju šolskih izpričeval izpremeni v toliko, da se sedaj naprej smejo izdajati duplikati izpričeval samo, če to dovoli minister prosvete. Prosilce mora prošnji za duplikat priložiti dokazilo, da je na predpisani način razglasil v »Službenih Novinah«, da je izvorno izpričevalo neveljavno, da je unikat vložil kakii prošnji za službo ali predložil kakemu oblastvu iz kateregakoli drugege razloga. Eno kot drugo

se mora na duplikatu naznačiti v opombi —. Ta razpis se nanaša na vsa izpričevala, izdana po 1. januarju 1919.

Interpretacije določil uradniškega zakona. Ministrstvo pravde je razposlalo pod št. 32.641 z dne 30. aprila 1925 V. serijo objašnjenj centralne komisije za izvedbo in uporabo novega uradniškega zakona. Priobčene so v »Našem glasu«, deloma tudi v »Učiteljskem Tovarišu« št. 40 in 42.

Prošnje za priznanje višje položajne plače. Po naročilu ministrstva prosvete se mora predložiti prošnja za priznanje višje položajne plače v dvojniku. Enako velja tudi za vse priloge.

Ciljevi i metode »Podmladka Društva Crvenoga Krsta« od prof. Božidara Žečeviča, direktora Glavnog Odbora P. D. C. K. u Beogradu. Izdao je Oblasni Odbor P. D. C. K. Zagreb, Opatička ulica br. 10. Cijena 5 Din. — Knjižica obsega vse podatke za organizacijo šolske mladine ter kaže smisel tega po vseh državah razširjenega delovanja. Priporočamo jo organizatorjem P. R. K. na vseh osnovnih, meščanskih in srednjih šolah.

Kulturni in nacionalni voditelji. Ljuba Jovanović je nedavno rekel: »Učitelji morajo biti kulturni in nacionalni voditelji v vasi. Žalostno je, da se nahaja med učitelji toliko komunistov. Učitelji bi se morali brigati bolj za šolo, kakor za politiko.«

Ustanovimo učiteljski pevski zbor. Poč tem naslovom smo že v lanski 9. številki na strani 109. opozorili na važnost te ustanovitve. Slovenska pesem je našla povsod vse priznanje in dolžnost narodnih učiteljev je, da na tem umetniškem polju nadalje uspešno delujejo. Nihče naj se lahkomišljeno ne odteguje temu delu. Nešteto krasnih skladb moderne koncepcije čaka na izvajanje. Vsaka politika je tu izključena, zato stopimo skupaj zopet na plan! Oddaljenost pevcev od skupnega centra bi se dala tudi premagati, to dokazujejo tovariši na Goriškem, ki so ustvarili zbor kljub največjim težkočam. Prijave z navedbo glasu in natančnega naslova sprejema tajnik društva učiteljev v Ljubljani A. Gröbming, Cojzova cesta 9.

Za kroniko pri presojevanju učiteljskih službenih razmer. »Slovenski Narod« z dne 19. februarja 1925 je imel koncem uvodnega članka »Beseda o učiteljsstvu« (ko je bil minister Pribičević) sledečo pohvalo: »Še nikoli ni postopala šolska oblast tako nepristransko in pravično, kakor danes! Najboljši dokaz Vam je pisava nasprotnega časopisja, ki na dolgo in široko gostoli o »nečuvenih« krivicah itd., ki pa nikoli ne more navesti niti

enega slučaja, kjer bi se delala namerna krivica ali pa bi šolska oblast postopala brez zakonite podlage!« Istodobno pa ima »Učiteljski Tovariš« v raznih številkah drugačno konstatacijo, n. pr. v št. 13. z dne 2. aprila 1925, o sledeči krivici: »Persekucija zaslužnega šol. upravitelja M. Lešnika, organizatorja in obmejnega narodnega delavca, Sokola in Orjunca itd., ki je bil po čl. 71. uradn. zakona premeščen iz Marenberga k Sv. Duhu na Stari gori, nam razgalja nezdrav položaj, v katerega prihaja šola in učiteljstvo po delitvi prosvetne uprave in podreditve velikim županom. Taki slučajji bodo v nas vzbudili sile, o katerih se merodajnim krogom niti ne sanja. Taka dejstva ne smejo ostati pozabljena in omejena samo na Slovenijo. O njih mora zaznati vsa jugoslovska javnost in prodreti mora do najvišjih krogov, da bodo sami videli, kako se jih iz golihs osebnostrankarskih motivov izrablja in s tem neizmerno škoduje narodu in državi.« — V ta namen bo tudi dobro služil članek v današnji številki: »Iz dobe naše stanovske tragedije.« F. F. L.

Iz političnega hlapčevstva. Neki zastopniki našega stanu so se mnogo potrudili, da bi netovariško očrnili Slomškarje na merodajnih mestih. Učitelj S. na V. je pri UJU in ima 32 službenih let. Ves čas vojne je bil pri vojakihs ter bil med tem časom obsojen zaradi srbofilstva na 29 mesecev ječe. Za 7 mesecev mu je bila kazen znižana, a zato je moral iti v strelske jarke, v ječi je bil tedaj 22 mesecev. Družina je bila 16 mesecev brez plače in podpore ter se je morala med vojno dvakrat seliti, ker so jo bili deložirali. Odškodnine ni prejel nikoli nobene. En sin mu je nedavno umrl kot invalid, eden je pa še neozdravljivo bolan v bolnici. Sam živi že peto leto ločen od družine, a družina ima zelo nehygienično stanovanje v C. Ko je prošil za drugo službo v svojem kraju, je dobil prednost in službo tovariš s štirimi službenimi leti. Kje je stanovska zavest pri onih, ki imajo vedno polno besed, da poznajo vse razmere? Človek s toliko službenimi leti se bo vendar kmalu lahko umaknil kakemu mlajšemu. Pa obsojen

zaradi naše nacije, zaradi srbofilstva na toliko mesecev ječe, prejel toliko mesecev nič plače, nič odškodnine, najde le otrpjenjena srca in nobenega socialnega čuta. Pričakujemo z zaupanjem, da bo to žalostno zadevo popravilo sedanje prosvetno ministrstvo.

F. F. L.

Samostanske šole zopet dovoljene. Prosvetno ministrstvo je meseca novembra l. l. ukinilo odredbo prejšnjega prosvetnega ministra o ukinitvi samostanskih učiteljskih v Ljubljani, Zagrebu in Sarajevu.

Nov načrt narodne šole. Pod predstvom načelnika prosvetnega ministrstva dr. S. Čajkova se je sestavila komisija, ki naj izdela nov zakonski načrt o narodnih šolah. Komisija je že začela z delom.

Preganjanim. Srečniji sam od onih, koji su mi štetu prouzročili. Oni su u svojoj duši grizu, a ja mirno spavam zadovoljan. (Skender Fapković, umrl l. 1905; »Hrvatski Učitelj« 1924, str. 64.)

Radio telefon u školi. U Engleskoj je izraden nacrt, po kojem će školska djeca dnevno slušati po jedno radio-telefonsko predavanje, koje će trajati po pola sata. Raspored je slijedeći: Ponedjeljkom će se govoriti o glazbi, utorkom o pticama, srijedom o poeziji, četvrtkom o životu znamenitih ljudi, petkom o francuskom jeziku. Predavanja se drže između 3.15 i 3.45 sata. (Radio šport.)

S. — en.

Kako učenice gaje cvijeće. U švicarskim školama je običaj, da na proljeće daju učenicima lonce s mladim cvijećem, ponajviše s geranijama i fuksijama. Na loncima su plombirane brojke, da učenice ne čine izmjenu. Učenice dobijaju uputstva, kako će gajiti cvijeće i onda ga nose svojim kućama. Pod njihovom paskom rastu mladice, a učenice veselo izvješćuju učiteljicu, čim mladica propupa. Ljeti moraju učenice donositi lon-

ce dvaput u školu, da ih stručnjak pregleda. Kod posljednjega pregledavanja u jeseni dobiva svaka učenica ocjenu, a najbolje nastojanje nagraduje se raznim cvijećem u loncima. Inače svaka učenica dobija za uvijek svoje gojenče. Na taj se način budi kod domaćica i majki smisav i ljubav za kulturu cvijeća, čime se dašto stvara jedan od uslova za ugodan boravak u domu. — (Nova škola.)

S. — en.

POZOR! Vse člane, naročnike in podpornike vljudno prosi odbor Slomškove zveze, da uporabljajo za plačila naročnine, članarine in kupnine knjig Slomškove zveze le položnice ček. zavoda s števil. 11.073; za prispevke podpornemu in tiskovnemu skladu ter za darila pa samo položnice ček. zavoda s števil. 14.240, ki so tudi označene s pripombo tiskovni in podporni sklad. Oba računa vodita namreč ločeno dva odbornika in bi vsled tega lahko nastale neprijetnosti pri terjatvah, vsled česar bi bilo poslovanje zelo otežkočeno. V tej številki so položnice samo za naročnino in članarino, ki jo je cimprej poravnati.

Iz uredništva. Kdor želi odgovor na kako vprašanje, naj to vselej pošlje pred sklepom uredbe lista, ker končamo z redakcijo dne 6. vsakega meseca. Na članke in druge doneske, ki so brez podpisa, oziroma je popolnoma neznano, iz katere roke prihajajo, se ne moremo prav nič ozirati. Tiskovni zakon je tako strog, da mora urednik dobro vedeti, s kom ima opraviti.

Listnica uprave. Nekateri naročniki še vedno niso poravnali naročnine lista za leto 1925. Prosimo vse člane in druge naročnike, da takoj poravnajo zapadle zneske, ker moramo tudi mi vse stroške sproti plačevati. Dalje prosimo vse, da nam izpremembo naslova takoj javijo, da ne bo nepotrebnih dvojnih poštnih in drugih stroškov. Za odgovor je priložiti znamko.

Vsebinska.

Kako postane učitelj zadovoljen in srečen. Angela Grčar. — *Naše ljudske knjižnice.* J. Kramer. — *Pregled šolskega zakonodajstva v Nemčiji.* F. Lužar. — *Iz dobe naše stanovske tragike.* Ivan Štrukelj. — *Kultura in književnost.* — *Društvena in stanovska kronika.*

»Slovenski Učitelj« izhaja v začetku vsakega meseca. Uredništvo (Fort. Lužar) je v Ljubljani, Glinška ulica števil. 5/I. Upravništvo je v Ljubljani, Jenkova ulica števil. 6. — Naročnina znaša 40 Din, društvena članarina 60 Din in prejema vsak član list brezplačno. Naročnina za Italijo je 10 lir. — Članke in dopise sprejema uredništvo, reklamacije in naročnino pa upravništvo. — Izdajatelj in odgovorni urednik: Fortunat Lužar. — Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Čec.